

Migrace cizinců a její vliv na ekonomiku České republiky

Anotace: Studie představuje aktuální problematiku vývoje migrace v rámci Evropy, legální migrace a nelegální migrace v Česku a její aktuální stav. Poukazuje na problematiku ekonomických aktivit cizinců, na možnosti uplatnění a postavení imigrantů na českém trhu práce. Představuje možná ekonomická i jiná rizika nelegálního zaměstnávání cizinců, včetně možnosti krácení daní v rámci obchodní činnosti cizinců. Zabývá se také otázkami konkurenceschopnosti zahraniční pracovní síly, podporou systému zelených karet, podporou integrace cizinců do společnosti a účinným potíráním nelegálního zaměstnávání. Deklaruje autentické názory na konstituování klimy a předpokladů minimalizace ekonomických rizik plynoucích z migrace cizinců a rolí Policie České republiky v této oblasti.

Klíčová slova: legální migrace, ilegální migrace, cizinec, ekonomika, trh práce, krácení daní, zelená karta, integrace cizinců, policie.

ÚVOD

Jako téma našeho odborného publikačního projektu, studie, jsme si zvolily oblast, které není dosud v našich českých a slovenských společenských podmínkách věnována zdaleka taková pozornost, jakou by si zasloužila. Vzhledem k překotnému vývoji civilizace, globalizace a nepřebornému množství informací, které musí v současnosti každý člověk denně vyhodnotit, se často dostávají zcela zásadní a podstatné problémy do pozadí.¹ Migrace je rozhodně takovým globálním problémem, který si žádá urgentní řešení. Obecně lze migraci definovat jako časově více či méně ohraničený proces přesunu lidí mezi prostory určenými státními hranicemi.

Pokud zhodnotíme ekonomický a technologický pokrok nejenom konkrétních států, ale kontinentů, zjistíme, že není již toliko rozdíl mezi světem západním a východním jako v období studené války, kdy se k rozdílům ekonomickým řadily především rozdíly politické, ale začíná se diametrálně odlišovat svět severní polokoule od světa té jižní.² Diferenciace světa je zřejmá mimo jiné i díky kulturním rozdílům, míře religiozity nebo charakteru státní hospodářské politiky. Mezi ekonomy převládá názor, že například jedním z hlavních důvodů relativního ekonomického zaostávání Evropy za Spojenými státy americkými (dále jen USA) jsou početné strukturální deformace a vysoká míra státního přerozdělování, které destimulují podnikání, brání tvorbě nových pracovních sil, a znemožňují tudíž dosáhnout rychlejšího udržitelného hospodářského růstu. Ačkoliv je tato skutečnost všeobecně známa, politická omezení doposud neumožnila přikročit k výraznějším strukturálním reformám, které by odstranily alespoň nejkřiklavější překážky pro dynamičtější hospodářský růst.

Svět je zmítán mnoha lokálními konflikty, epidemiemi nemocí, přírodními katastrofami, změnami klimatu, sociálními pohromami atd., což přináší velké přesuny osob i na velké vzdálenosti.³ Tyto přesuny osob mohou být krátkodobého charakteru, kdy jsou řešením aktuální nepříznivé situace a po pominutí důvodů se migranti obvykle vrací zpět do místa

---

¹ Blíže CIHELKOVÁ, E., et al. *Světová ekonomika*. 1. vyd. Praha : C.H. Beck, 2001. ISBN 80-7179-311-6. Také DRUCKER, P. F.: *Postkapitalistická společnost*. 1. vyd. Praha : Management Press, 1993. ISBN 80-85603-31-4.

² KRÁLIK, J. Slovensko v súradniciach niektorých aktuálnych spoločenských vývinových problémov Európy a sveta. In *Aktuálne problémy súčasného sveta (Slovensko a Európska únia)*. Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie. Duchonka, október 2006. 1. vyd. Bratislava : Akadémia Policajného zboru, 2006, s.7 – 25. ISBN 80-854-384-4.

³ Blíže VOŠTA, M. *Aktuální otázky světové ekonomiky. Populační trendy v procesu globalizace světového hospodářství*. 1. vyd. Praha : VŠE, 2000. ISBN 80-245-0046-9.

svého původního pobytu, ale také mohou mít tyto přesuny osob trvalý charakter, kdy se již osoby do místa svého původního pobytu vrátit nemíní a trvale zůstávají žít v novém prostředí.

Každá z těchto situací vyžaduje rychlé a účinné řešení, vedoucí k eliminaci nepříznivého dopadu migrace na ekonomiku a sociální oblast cílové země imigrantů. V podmínkách dnešního světa je migrace obzvláště výrazná. Možnosti rychlé a levné dopravy, volného pohybu osob v rámci např. Evropy, lákavá nabídka pracovních příležitostí ze zahraničí, uvolnění tradičních rodinných a společenských vazeb, ale i touha po úspěchu a vidina šťastného života v některé ze zemí s vysokou životní úrovní jsou příčinou rozvoje ekonomické, resp. pracovní migrace. Problematika migrace je vnímána jako fenomén mezinárodního významu, který má zásadní dopad do všech oblastí společenského, hospodářského i politického života dotčené země.⁴ Je nutno ovšem vždy rozlišit dopady negativního charakteru, jako jsou například bezpečnostní a zdravotní rizika plynoucí zejména z nelegální migrace a naopak, pozitiva, kdy se imigranti stávají nástrojem řešení demografických a ekonomických problémů Evropy.

Z pohledu do dějin lidstva je patrné, že migrace není jevem novým, ale lidstvo se s ní potýkalo stále a společnost se přitom vždy snažila o kontrolu přílivu cizinců. Základním rozdílem dnešní migrace a té, kterou známe z historie, je skutečnost, že dříve směřovala převážně z vyspělých zemí do méně vyspělých, zatímco současné migrační toky směřují převážně z méně vyspělých zemí do Evropy, Severní Ameriky a Australoasiie. Obecně a zjednodušeně lze pohyby obyvatelstva z globálního pohledu charakterizovat jako migraci z chudého Jihu na bohatý Sever. Hlavními faktory mezinárodní migrace jsou v tomto případě disproporce v bohatství jednotlivých částí světa, nerovnoměrnosti v ekonomické a sociální úrovni. Současné s ekonomickými faktory působí jako akcelerátory migrace často faktory politické povahy, často spojené s politickou nestabilitou a konflikty na bázi národnostních a náboženských sporů. Další faktor migrační motivace souvisí s ekologickou situací. Přírodní katastrofy, nešetné zásahy do přírody, přeindustrializace, ale i selhání lidského faktoru mohou vyvolat rozsáhlé územní přesuny obyvatelstva. Jako další determinanta mezinárodní migrace vystupuje i psychologická dimenze, ve smyslu hledání úniku z monotónního životního stylu. Dimenze demografické situace působí jako výrazný stimul mezinárodní migrace především v zemích třetího světa, v důsledku značně rostoucího počtu obyvatelstva a nemožnosti zapojení se do výrazně limitovaného ekonomického života ve vlastní zemi.

Rostoucí dynamika mezinárodní migrace je nepochybně velkou příležitostí pro lidstvo. Pokud se podaří využít její potenciál a minimalizovat její negativní stránky, může být její přínos pro rozvoj ekonomik cílových států možná až překvapivě rozsáhlý. Je ovšem nutno zabezpečit eliminaci nelegální migrace, a to i za pomoci účinné politiky řízené migrace. Podcenění této oblasti může vést k velkým sociálním otřesům a kolapsům celých státních systémů. Již teď se země Evropy potýkají s problémem přistěhovaleckých ghatt, vzrůstajícího rasismu, kriminality a rozrůstání sociálně vyloučených skupin obyvatel, které jsou silnou hrozbou pro existenci státu. Potřeba komplexního řešení migrace a integrace cizinců do společnosti je i v našich podmínkách mimořádně důležitá, mimo jiné i jako prevence před hrozbou sociálních bouří a občanské neposlušnosti. Suverénní hranice v novém prostředí znamenají již jen málo efektivní ochranu. Sociální problémy a rizika, projevující se v jednotlivých společnostech, mohou proto být rychle přeneseny i na jiné společnosti. Choroby, znečištění životního prostředí, terorismus, ekologická nestabilita, zločin, narkotika, migrace a ekonomické krize jsou příklady takových problémů a rizik. K výše uvedeným motivům mezinárodní migrace se v současnosti přidávají i důvody obecné transnacionalizace

---

⁴ KRÁLIK, J. K problému racionalizácie výdavkov verejných rozpočtov. In *W kregu prawa podatkowego i finansów publicznych*. Lublin : Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie - Skłodowskiej, 2005, s.209 – 216. ISBN 83-227-2367-9.

a globalizace.⁵ Svět se stává jedním pracovištěm a tržištěm. Jedním z článků spojujících se národních ekonomik je právě migrace. Změnami v lokalizaci hospodářské činnosti, jež jsou hlavním znakem globalizace, dochází i k pohybu celé společnosti. Dochází k uvolňování pracovní síly z nerozvinutých, zemědělských regionů. Migrační proces, do něhož je zapojeno přes sto zemí, se zřejmě rozšíří i o další státy. Rozvoj nadnárodních obchodních sítí, nárůst multinacionálních organizací, nadnárodních institucí a korporací přispívá ke zkracování geografických a ekonomických vzdáleností, ke zmenšování světa a k tvorbě nových forem migračních pohybů.

Jelikož oba autoři téhle studie pracují, resp. pracovali na úseku státní správy, zabývající se povolováním pobytu cizincům na území České republiky (dále jen ČR), resp. Slovenské republiky (dále jen SR), považují téma tohoto odborného projektu formou studie věnované právě problematice vstupu a pobytu cizinců na území naší republiky za velmi přínosné pro svůj osobní a profesní rozvoj. Především se chtějí zabývat existujícími souvislostmi, konkrétně tedy pozitivními a negativními aspekty rostoucího počtu cizinců v ČR ve vztahu k ekonomice státu. Jelikož je obsah tohoto tématu natolik široký, že ho nelze touto odbornou prací zcela obsáhnout, budou se autoři snažit přiblížit pouze vybrané části této rozsáhlé problematiky.

V této odborné práci hledáme odpovědi na hypotetickou otázku, znamená-li migrace pro ekonomiku ČR především hrozbu nebo příležitost. K dosažení tohoto cíle analyzujeme současný stav za použití zejména statistik Ministerstva vnitra ČR, Českého statistického úřadu a Ministerstva práce a sociálních věcí ČR. V popisu stávající situace také vycházíme ze svých praktických poznatků z oblasti migrace, získaných v rámci své profese, které konfrontujeme se statistickými údaji i teoretickými znalostmi získanými studiem. Výsledkem a cílem práce by tedy, kromě zodpovězení stanovené otázky, měla být i definice vybraných problémů způsobených vzrůstající migrací, včetně návrhu systému příslušných opatření, za pomoci kterých by tyto negativní jevy mohly být eliminovány.

Úvodní část naší práce věnujeme vývoji migrace v rámci Evropy. Podrobněji rozebíráme situaci v ČR, jak s ohledem na nejčastější státní příslušnost imigrantů, tak s ohledem na druh jejich ekonomické aktivity. Po provedené analýze definujeme vybraná ekonomická rizika, které jsou aktuálním problémem současnosti, spjatým s rostoucím přílivem cizinců. Vycházíme opět ze subjektivní zkušenosti dané každodenním kontaktem s imigranty, podložené statistickými údaji orgánů státní správy. Následně nabízíme možná řešení těchto konkrétních hrozeb, za použití jak alternativních, tak klasických nástrojů, s návrhem určitých inovací v dílčích oblastech, které pak v závěrečné části integrujeme do uceleného bloku opatření, které by mohly komplexně a systémově řešit námi vybrané a definované ekonomické problémy, spojené s dynamickým růstem počtu imigrantů.

1 Stav migrace v Evropě a v České republice

1.1 Vývoj migrace v rámci Evropy

Volným pohybem osob se rozumí nejen právo cestovat a pobývat v rámci Evropského společenství (dále jen ES), ale především právo pracovat, podnikat a usazovat se na území kteréhokoliv členského státu. Počátek snah o zajištění volného pohybu osob předcházeli již podepsání Smlouvy o Evropské unii (dále jen EU). Zpočátku byla spolupráce zainteresovaných zemí zaměřena na problematiku pohybu pracovních sil v rámci společného trhu.

---

⁵ Blíže VOŠTA, M. *Aktuální otázky světové ekonomiky. Populační trendy v procesu globalizace světového hospodářství*. Cit. 3.

Odstraňování překážek volného pohybu osob v rámci ES pak proběhlo na základě tzv. Schengenské dohody⁶. Od 1. 5. 1999 se na základě Amsterodamské smlouvy, z důvodu rostoucího přílivu přistěhovalců, stává mimo jiné migrační politika součástí komunitárního práva EU. Vývoj postupného utváření prostoru stability, svobody, bezpečnosti a práva v rámci EU a s tím spojená změna postoje k migraci, ještě není zdaleka u konce a je také do jisté míry závislý na procesu ratifikace Evropské ústavy nebo obdobného právního aktu. Evropská rada na zasedání v červnu 2003 v Soluni zdůraznila potřebu přijmout právní normu, kterou by se vytvořila síť styčných úředníků pro přistěhovalce. Rada Evropského společenství následně přijala nařízení, kterým *de jure* vytvořila uvedenou síť. Styčnými úředníky jsou zástupci členských států, kteří jsou vysláni imigračním nebo jiným kompetentním orgánem do zahraničí, s cílem navázat a udržovat styky s orgány třetí krajiny a přispívat k předcházení nedovoleného přistěhovalectví, boji proti němu, navrácení imigrantů a řízení legální migrace osob. Mezi jejich úlohy patří shromažďovat informace související s bojem s nelegální migrací, pro jejich použití na operativní a také strategické úrovni. Abychom pochopili současnou migrační politiku Evropské unie, charakteristickou rozvojem programů řízené migrace, musíme si uvědomit, že má-li se v Evropské unii od současnosti do roku 2050 udržet stejný počet obyvatel v produktivním věku, vyžádá si to více než milion přistěhovalců ročně.

S vývojem počtu obyvatelstva úzce souvisí i výše nabídky pracovních sil, která je s vývojem produktivity práce významným předpokladem hospodářského růstu. Západní Evropa, která v posledních letech zpříšňovala pravidla pro příchod imigrantů, se tak může vyhnout hospodářské stagnaci, pokud cizincům otevře ještě více své teritorium. Navíc vývojové tendence porodnosti v evropských zemích se v různých obdobích výrazně odlišovaly, takže např. Evropské unii, usilující o úplné hospodářské sjednocení, hrozí nerovnoměrný vývoj na národních trzích práce. I tento problém může být vyřešen řízenou migrací. Podobný problém se týká i ČR a SR, kde při současném trendu vývoje porodnosti může za 20 let poklesnout nabídka pracovních sil na trhu práce až o 15 %. Odhady počtu nelegálních imigrantů ke konci roku 2007 v souvislosti s EU hovoří o 4,5 až 8 milíonech osob, pobývajících v členských zemích nelegálně.

1.	2000	200 951
2.	2001	210 794
3.	2002	231 608
4.	2003	237 731
5.	2004	252 120
6.	2005	278 312
7.	2006	321 456
8.	2007	368 781

Tab. č. 1: Počet cizinců s povoleným pobytem na území ČR k 31. prosinci příslušného roku
Zdroj: Český statistický úřad [on-line]. 2007. Praha : Český statistický úřad, c2007
[cit. 2007-10-27]. Dostupný na WWW : <<http://www.czso.cz/>>.

⁶ Schengenská dohoda: Dne 14. června 1985 v lucemburském městě Schengen uzavřená dohoda vlády Belgie, Nizozemska, Lucemburska, Francie a Německa o postupném odstraňování kontrol na společných hranicích, ke které postupně přistoupily i další členské země EU. Taky BALGA, J.: Medzinárodná policajná spolupráca v systéme Acquis Schengenu. In *Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie Akadémie Policajného zboru v Bratislave*. 1 vyd. Bratislava : Akadémia Policajného zboru, 2006, s. 77 an. ISBN 80-854-384-4.

Stát	Počet cizinců	v %
Ukrajina	120089	32,5
Slovensko	64877	17,5
Vietnam	45964	12,5
Polsko	20131	5,5
Rusko	21635	6
Ostatní	96085	26
Celkem	368781	100

Tab. č. 2: Cizinci s povoleným pobytem dle jejich státní příslušnosti 31.12.2007

Zdroj: Český statistický úřad [on-line]. 2007. Praha : Český statistický úřad, c2007 [cit. 2007-10-27]. Dostupný na WWW : <<http://www.czso.cz/>>.

1.2 Legální migrace v České republice

Po vzniku samostatné České republiky v roce 1993 byla velmi zřetelná snaha státu odrazit migrační vlny způsobené krizí v Jugoslávii a zemích bývalého Svazu sovětských socialistických republik (dále jen SSSR nebo Sovětský svaz), a to za pomoci zvýšené ostrahy státních hranic. Celkový postoj k migraci byl spíše rezervovaný. V současné době se do popředí dostává teze, že řízená migrace bude jedním z efektivních nástrojů podpory dalšího ekonomického rozvoje ČR i zlepšení demografického vývoje. Také proto přijala vláda dne 13. 1. 2003 usnesení č. 55, které bylo základním dokumentem a klíčovým podkladem pro vypracování Koncepce imigrační politiky České republiky.

Pokud si položíme otázku, co je příčinou změny postoje k migraci, je třeba se zmínit o existujících hrozbách budoucnosti. V ČR, v podstatě stejně jako ve všech státech Evropy, se neustále zhoršuje demografická situace. Dle prognóz bude Česká republika v roce 2030 pocítovat výrazně deficit osob v produktivním věku, a to dle nejpesimističtějších odhadů až ve výši statisíců. Takový stav by přinesl obrovské problémy české ekonomice, který by ve svém důsledku znamenal nejen pokles všech ekonomických ukazatelů, ale zejména pokles životní úrovně obyvatel ČR. Jako opatření směřující proti této hrozbě schválila vláda v roce 2002 pilotní projekt s názvem „Aktivní výběr kvalifikovaných zahraničních pracovníků“. Do projektu byli zahrnuti v počátku jen občané vybraných zemí bývalého východního bloku, až posléze všichni cizinci, bez ohledu na jejich státní příslušnost, kteří v ČR vystudovali vysokou školu. Podle vědeckých studií je absorpční kapacita ČR nejméně 10 %, což znamená, že ČR je schopna pojmout až na jeden milión cizinců. V současné době pobývá legálně na území České republiky cca 369 000 cizinců, což činí přibližně 2,5 % populace. Díky izolaci Československa před rokem 1989 je počet cizinců v ČR a v SR v porovnání s převážnou většinou států Evropy výrazně nižší.

1.3 Nelegální migrace v České republice

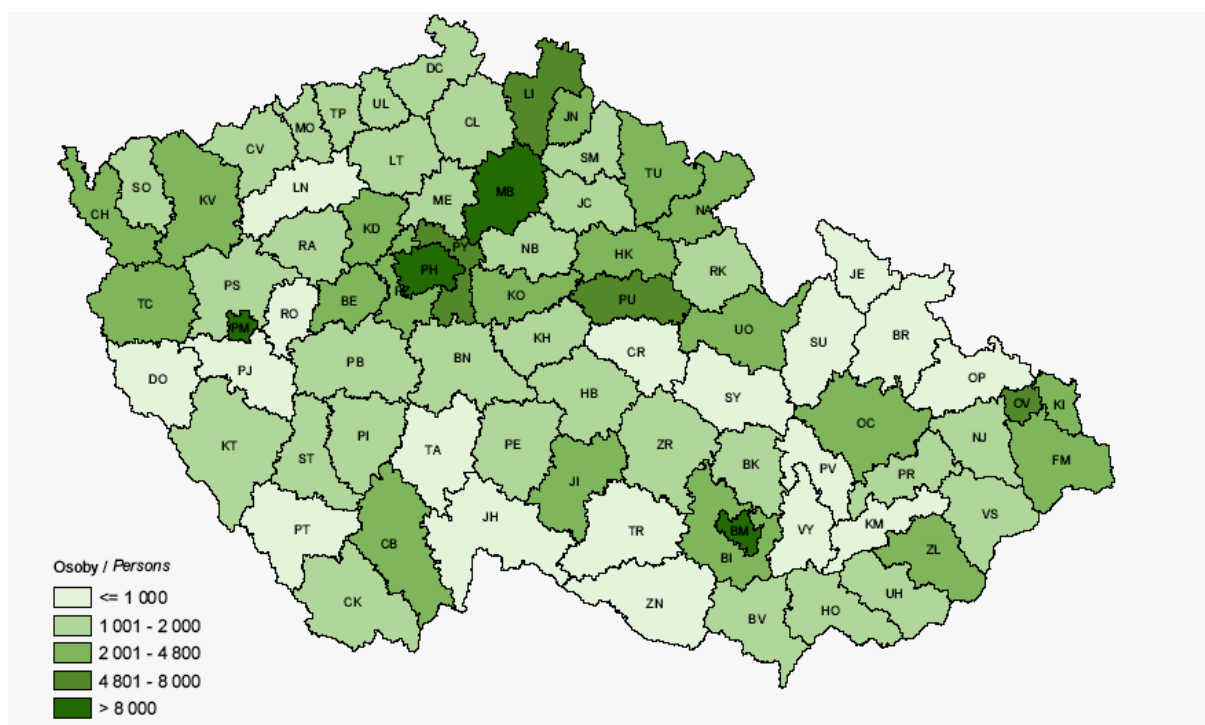
Nelegální migrace je jedním z charakteristických bezpečnostních rizik současné doby, přinášející nebezpečí rozvoje aktivit teroristických skupin, organizovaného zločinu, nadnárodní trestné činnosti a v neposlední řadě i ohrožení celkové vnitřní stability cílové země nelegálními migranty. Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců, rozlišuje dva pojmy, a

to nelegální vstup na území ČR a nelegální pobyt na území ČR. Dle údajů ministerstva vnitra bylo od vzniku ČR při pokusu překročit nelegálně její hranice zjištěno více než 300 tisíc osob. V roce 1998 počet těchto případů kulminoval a do přístupu k Schengenské úmluvě postupně klesal.

Méně příznivá a závažnější je situace v oblasti týkající se nelegálního pobytu cizinců na území ČR. Dle statistických údajů ministerstva vnitra bylo v rozmezí let 1999 až 2004 zjištěno téměř 115 tisíc cizinců v nelegálním postavení, případně při vykonávání činností, ke kterým neměli příslušné povolení, tj. při jejich nelegálním zaměstnávání. Cizinci, kteří pobývají na území českého státu bez příslušného oprávnění a vykonávají zde činnost bez příslušného povolení, přitom nejenže neodvádějí příslušnou daň z příjmu, ale také neodvádějí stanovenou část své mzdy na zdravotní a sociální pojištění. Vyhledávání cizinců v režimu nelegálního pobytu je věnována velká pozornost ze strany orgánů Policie ČR především po vstupu ČR do schengenského prostoru dne 21. 12. 2007. Vzhledem k vývoji politiky EU ve vztahu k migraci, přijala vláda České republiky již dne 4. 2. 2004 „Akční plán boje proti nelegální migraci“, jehož hlavním cílem je realizace příslušných opatření, potlačujících nelegální migraci a vedoucích cizince k tomu, aby na území ČR nejen legálně vstupovali, ale také zde legálně pobývali.

1.4 Aktuální situace migrace v České republice

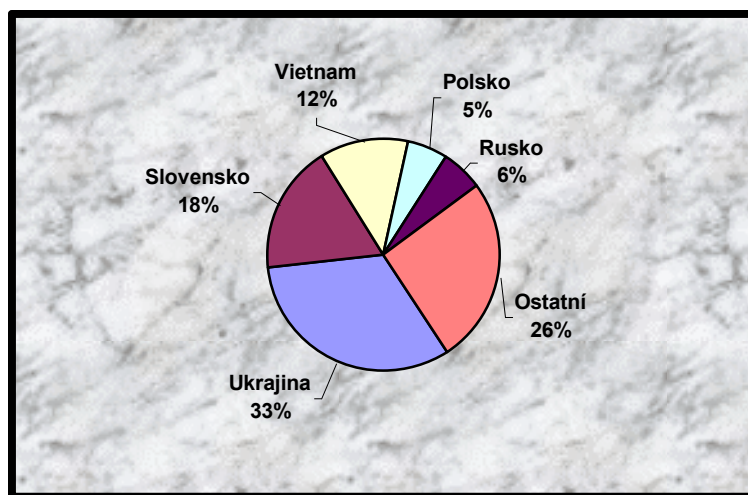
Pro účely naší odborné práce a analýzy vývoje migrace vycházíme z bodu, kdy vešel v účinnost zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců, tj. ode dne 1. 1. 2000. Nová legislativní úprava problematiky vstupu a pobytu cizinců na území ČR přinesla zásadní změny v této oblasti. Přijetím této právní normy se ČR přiblížila legislativě ostatních evropských zemí, začleněných do schengenského prostoru.

Tab č. 3 -obr. č. 1: Počty cizinců s povolením k trvalému pobytu v jednotlivých oblastech ČR k 31. 12. 2007
 Zdroj: Český statistický úřad [on-line]. 2007. Praha : Český statistický úřad, c2007
 [cit. 2007-10-27]. Dostupný na WWW : <<http://www.czso.cz/>>.

Lokace imigrantů v rámci ČR je dána především množstvím pracovních příležitostí v daném regionu. Z toho plyne, že zejména velké městské a průmyslové aglomerace, které dávají přichozím cizincům možnost pracovního uplatnění, jsou mnohem více vyhledávány než oblasti s vysokou nezaměstnaností nebo nízkým podílem průmyslové, případně zemědělské výroby. Mimořádné postavení má bývalý okres Mladá Boleslav, kde se na vysokém počtu zde žijících cizinců podílí zejména fakt, že v regionu působí firma Škoda Auto a.s. Mladá Boleslav .

Při srovnání stavu počtu cizinců k 31. 12. 2000 se stavem k 31. 8. 2007, se jejich počet zvýšil téměř o 84 %. Zatímco meziroční nárůst počtu cizinců mezi lety 2000 až 2005 zvolna stoupal a nepřesáhl nikdy 11 %, tak nárůst mezi rokem 2005 a 2006 byl již 15,5 %. Nárůst počtu cizinců na území v ČR v roce 2007 se dá označit za neméně dramatický. Je patrné, že ČR se s příchodem nového tisíciletí stala díky své rostoucí ekonomice, vzestupu životní úrovně a vstřícnému postoji k migraci vyhledávanou cílovou destinací migrantů. Budeme-li vycházet z teorie absorpčních schopností ČR, která stanovuje kapacitu absorpce až na 1 milión osob, můžeme předpokládat, že trend zvyšování počtu imigrantů bude v nejbližších několika letech díky těmto příznivým faktorům stále narůstat.

Tab. č. 4 - graf č. 1: Procentuální poměr cizinců s povoleným pobytem na území ČR dle státního občanství k 31. 12. 2007

Zdroj: Ministerstvo vnitra ČR [on-line]. 2007. Praha : Ministerstvo vnitra, c2005 [cit. 2007-10-26]. Dostupný na WWW : <<http://www.mvcr.cz/>>.

Z grafu je patrné, že největší zastoupení mezi cizinci mají státní příslušníci Ukrajiny, kteří jsou typickými představiteli pracovní migrace. Silné zastoupení občanů Slovenské republiky mezi cizinci dlouhodobě pobývajících na území ČR je s ohledem na donedávna společné státní zřízení pochopitelné. Občané Vietnamské socialistické republiky, kteří byli zaměstnáváni v českém, resp. slovenském průmyslu již v osmdesátých letech minulého století v rámci internacionální pomoci socialistických zemí poválečnému Vietnamu, se počátkem devadesátých let minulého století s příchodem tržního hospodářství velmi rychle adaptovali na nové podmínky a rozvinuli své ekonomické aktivity.

1.4.1 Ekonomicky aktivní cizinci v České republice

Dynamický růst počtu ekonomicky aktivních cizinců znamená, že po zahraniční pracovní síle je vysoká poptávka a cizinci nachází své uplatnění v profesích, které jsou buď velmi specifické nebo neatraktivní pro tuzemskou pracovní sílu. Obecně lze v této souvislosti hodnotit tuzemskou pracovní sílu jako značně méně adaptabilní ve vztahu k požadavkům trhu

práce. Je charakteristická také svou velmi malou mobilitou, a to zejména neochotou stěhovat se za prací za hranice jednotlivých regionů.

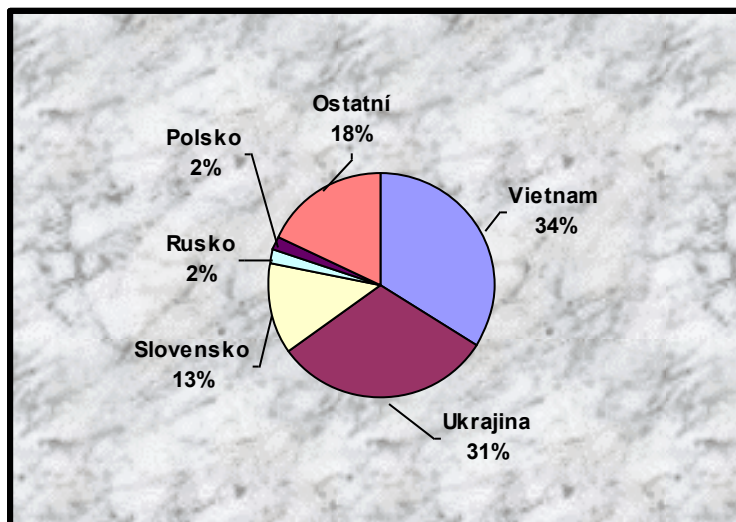
Ekonomicky aktivní cizince je možné rozdělit do dvou základních skupin. Jednou z nich jsou cizinci, kteří podnikají na území ČR na základě živnostenského oprávnění. Druhou skupinou jsou cizinci v postavení zaměstnanců. Vývoj jejich počtu mezi lety 2000 až 2003 můžeme označit za poměrně stabilní s pouze mírnými tendencemi růstu. V uvedeném období bylo evidováno v rámci agendy živnostenských úřadů a úřadů práce, které statisticky vyhodnocují počty ekonomicky aktivních cizinců, 160 až 170 tisíc těchto osob. Od roku 2004 do konce roku 2007 stoupl počet ekonomicky aktivních cizinců o více než 50 tisíc osob. Evidence ekonomických aktivit cizinců není dosud plně unifikována ani v rámci EU, stejně tak jako přesné statistické sledování migrace, proto lze stěží označit všechny prezentované data i v rámci statistických ročenek Českého statistického úřadu (dále jen ČSÚ) za plně relevantní. Zejména chceme upozornit na skutečnost, že výběrové šetření pracovních sil, které provádí ČSÚ kontinuálně v bytových domácnostech ve vzorku přibližně 50 tisíc osob v různém ekonomickém postavení (zaměstnaný, nezaměstnaný, student, důchodce atd.), kde jsou zařazeni jak občané ČR, tak i cizinci, neodpovídají zcela reálnému stavu. Do tohoto šetření totiž nejsou zahrnuty hromadné ubytovací kapacity typu ubytoven, kde často zahraniční pracovníci přebývají. I proto je oblast zahraničních zaměstnanců z pohledu statistického zpracována pouze velmi orientačně a není ani běžně zveřejňována. Dle metodiky EU je vhodné získávat relevantní údaje o zaměstnávání cizinců z administrativních zdrojů, což v podmínkách ČR znamená využití statistik zejména úřadů práce. V rámci těchto statistik lze sledovat odvětvovou a kvalifikační strukturu zahraničních zaměstnanců. Pokud bychom ovšem chtěli konkretizovat výši mezd zahraničních zaměstnanců, resp. ji porovnat s výši mezd tuzemských zaměstnanců, narazili bychom na problém.

Problém spočívá v tom, že ve statistikách týkajících se vývoje hrubé mzdy není zohledněna pozice zaměstnance tuzemského či zahraničního. To znamená, že do výpočtu tohoto ukazatele vstupují všichni evidovaní zaměstnanci rovnocenně. Statisticky stanovená hrubá mzda je také velmi nepřesná, jelikož je zkrácena zejména faktem, že v podnicích kde je relativně malý počet zaměstnanců, zvětšuje objem mezd jeho management se svými mnohdy extrémně vysokými platy a průměrná hrubá mzda je tak podstatně nadsazena. Tedy porovnání průměrné hrubé mzdy, která je běžně v rámci potřeb institucí nebo veřejnosti používána, s výdělkem zahraničních zaměstnanců, je velmi problematické a za této situace nemožné.

1.4.2 Cizinci s živnostenským oprávněním

Do vývoje ekonomických aktivit cizinců výrazně zasáhly v roce 1999 legislativní změny zákona o pobytu cizinců a živnostenského zákona. Zejména skutečnost, že došlo ke zpřísnění podmínek k získání povolení k dlouhodobému pobytu za účelem podnikání. Dle zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, mohou cizinci podnikat nejen jako zahraniční fyzické osoby, ale mohou zakládat i právnické osoby nebo zřizovat na území ČR organizační složky svého podniku v zahraničí. Zahraniční fyzickou osobou je v tomto případě osoba, která nemá na území ČR povolen trvalý pobyt, ale má povolen pobyt za účelem podnikání, nejedná-li se o občana členského státu EU, případně státu, s nímž má ČR uzavřenu smlouvu, která toto omezení nepřipouští. Zahraničním fyzickým osobám, tj. podnikatelům s pobytem nad 90 dnů za účelem podnikání, vzniká živnostenské oprávnění zápisem do obchodního rejstříku. Takoví podnikatelé pak mohou provozovat i více živností, mají-li pro každou z nich živnostenské oprávnění. Ostatním cizincům podnikajícím v režimu živnostenského zákona, tedy občanům EU, občanům Evropského hospodářského prostoru (dále jen EHS), které zahrnuje státy EU, Norsko, Lichtenštejnsko a Island, cizincům s trvalým pobytem a azylantům, vzniká živnostenské oprávnění již dnem ohlášení a u koncesovaných živností dnem nabytí právní moci rozhodnutí o udělení koncese.

Tab. č. 5 - graf č. 2: Cizinci v pozici živnostníků dle státního občanství 31. 12. 2007 Zdroj: Český statistický úřad [on-line]. 2007. Praha : Český statistický úřad, c2007 [cit. 2007-10-27]. Dostupný na WWW : <http://www.czso.cz/>.

Z grafu je patrné dominantní postavení občanů Vietnamské socialistické republiky mezi cizinci podnikajícími na základě živnostenského oprávnění, a to díky jejich charakteristické a nejčastější činnosti v oblasti obchodu a služeb, tj. stánkovému prodeji.

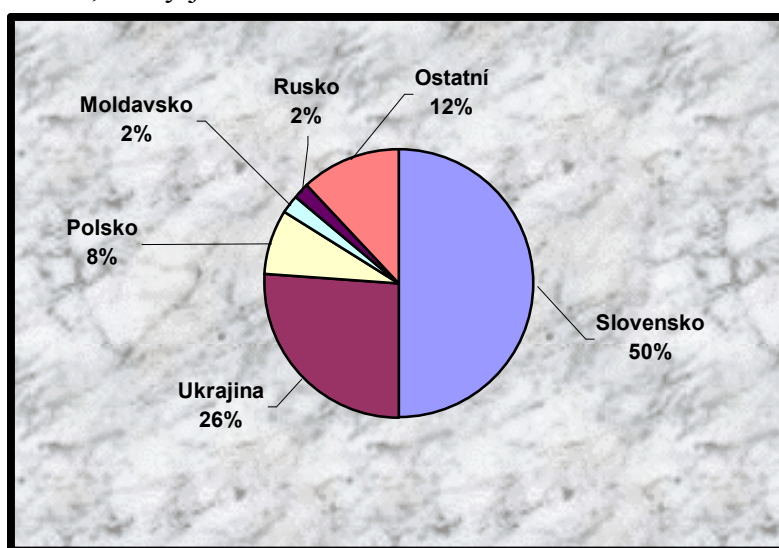
1.4.3 Cizinci v postavení zaměstnanců

Nejvíce cizinců pracuje v průmyslu, především vzhledem k rozvoji průmyslových odvětví a vysoké poptávce po kvalifikované dělnické síle na trhu práce. Příčinu absence kvalifikovaných dělníků pro průmysl i řemeslníků je nutno hledat mimo jiné i v českém školství, které stále nedokáže pružně reagovat na vysokou poptávku trhu práce po absolventech technických oborů a není schopno pozvednout atraktivitu učňovského školství. Příliv zahraničních pracovníků zejména z tzv. třetích zemí, tj. ze zemí mimo EU, do průmyslových odvětví, lze reálně očekávat i v budoucnu. V některých nových podnicích již cizinci tvoří nadpoloviční většinu zaměstnanců (např. Panasonic Plzeň). Občané zemí EU a EHS jsou zaměstnáváni jak v průmyslu, tak i ve službách. Zde je nutno zmínit zcela výjimečné postavení občanů Slovenské republiky, kteří díky dřívější existenci společného státu, mají nejlepší výchozí podmínky na trhu práce. Jejich výhodou je především prakticky neexistující jazyková bariéra, úroveň vzdělání v jednotlivých oborech, která je srovnatelná s úrovní vzdělání tuzemské pracovní síly, stejně tak je srovnatelná i úroveň dovedností, stejné kulturní i morální hodnoty a zvyklosti.

Cizí státní příslušníci, kromě občanů Slovenské republiky, mohli do 30. 4. 2004 pracovat na území ČR pouze za předpokladu, že obdrželi povolení k pobytu a povolení k zaměstnání. Vstupem ČR do Evropské unie dne 1. 5. 2004 se podmínky pro zaměstnávání cizinců zásadně změnilly. Od tohoto data již nejsou občané EU a EHS, včetně Švýcarska, považováni za cizince, což jim umožňuje volný přístup na český trh práce a jsou i ve stejném právním postavení jako občané ČR (zaměstnavatel je pouze povinen ohlásit úřadu práce, že zaměstnává občana EU nebo EHS).

Zaměstnat cizince z třetích zemí může zaměstnavatel pouze s povolením úřadu práce, který udělí toto povolení na pracovní místo, které je nejen volné, ale které nelze z důvodu kvalifikačních požadavků či nedostatku volných pracovních sil obsadit jinak. Zaměstnavatel musí být držitelem povolení získávat zaměstnance ze zahraničí. Povolení získávat zaměstnance ze zahraničí obdrží zaměstnavatel od úřadu práce s ohledem na situaci na trhu

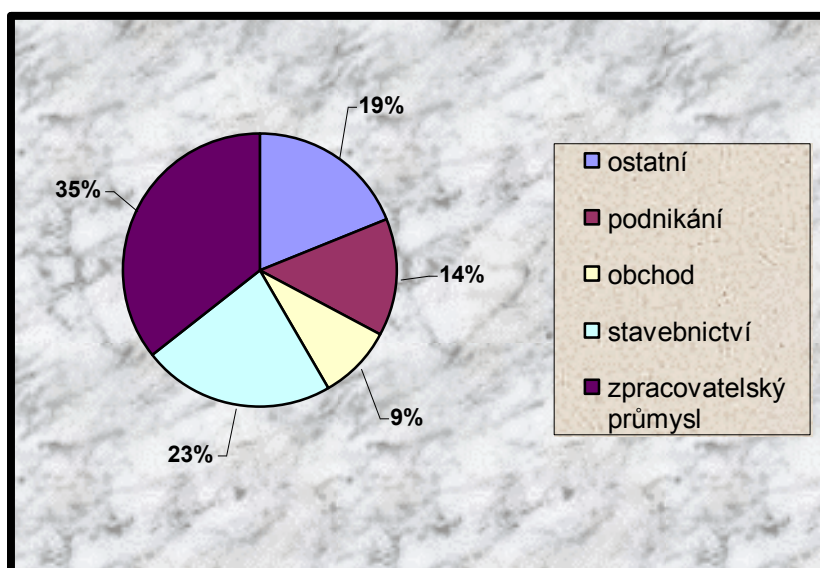
práce, a to i na sezónní práce na dobu šesti měsíců v roce. Po nástupu do zaměstnání musí zaměstnavatel ihned přihlásit zahraničního zaměstnance do systému veřejného zdravotního pojištění a systému sociálního zabezpečení. Zahraniční zaměstnanci jsou sociálně pojištěni pouze ve státě, kde pracují. Problematika sociálního zabezpečení je upravena mezinárodními smlouvami jak v rámci Evropské unie, tak ve vztahu k třetím zemím. Daň z příjmů fyzických osob odvádí zaměstnavatel stejně jako u tuzemských zaměstnavatelů příslušnému finančnímu úřadu, kdy doplňuje informace o zahraničních zaměstnancích ve speciálním výkazu. Povolení k zaměstnání se vydá cizinci vždy, pokud se jedná např. o pedagogického, akademického, vědeckého nebo vývojového pracovníka, který vykonává soustavnou vzdělávací nebo vědeckou činnost ve výzkumných institucích nebo který bude zaměstnán na časově vymezené období za účelem zvyšování svých dovedností a kvalifikace ve zvoleném zaměstnání (stáž). Naopak povolení k zaměstnání se nevyžaduje například u cizince, který obdržel azyl na území ČR nebo má povolení k trvalému pobytu na jejím území, je rodinným příslušníkem člena diplomatické mise nebo je výkonným umělcem, pedagogickým, akademickým nebo vědeckým pracovníkem, který je účastníkem vědeckého setkání atd.

Tab. č. 6 - graf č. 3: Cizinci v postavení zaměstnanců dle státního občanství k 31. 12. 2007
 Zdroj: Český statistický úřad [on-line]. 2007. Praha : Český statistický úřad, c2007 [cit. 2007-10-27]. Dostupný na WWW : <<http://www.czso.cz/>>.

1.4.4 Oblasti ekonomických aktivit cizinců

Postavíme-li stranou cizince, kteří přichází do ČR, aby zde požádali o mezinárodní ochranu a cizince, kterým ČR již azyl poskytla, získáme skupinu cizinců, kteří v migraci vidí možnost jednak své vlastní realizace a v neposlední řadě i zabezpečení si vyšší životní úrovně a mnohdy i zaopatření svých příbuzných v domovském státě. Cizinci obvykle vystupují v roli zaměstnanců ekonomických subjektů zpracovatelského průmyslu nebo stavebnictví, tedy jsou aktivní zejména v primární sféře naší ekonomiky. Uspokojují tak vysokou poptávku zaměstnavatelů po převážně manuálních profesích, o které nejvíce tuzemská pracovní síla na trhu práce zájem. K důvodům takového chování cizinců se dostaneme v následujících částech naší studie.

Tab. č. 7 - graf č. 4: Cizinci a oblast jejich ekonomických aktivit k 31. 12. 2007
 Zdroj: Český statistický úřad [on-line]. 2007. Praha : Český statistický úřad, c2007
 [cit. 2007-10-27]. Dostupný na WWW : <<http://www.czso.cz/>>.

2 Definice ekonomických rizik migrace

Jelikož se již několik let zabýváme problematikou migrace a cizinecké policie, můžeme oba i na základě svých osobních zkušeností konstatovat, že migrace cizinců s sebou přináší v podstatě tři základní problémy dotýkající se ekonomiky státu. Od nich se, až jako jejich důsledky, odvíjí další možná rizika a hrozby. Tato tři ekonomická rizika spojená s migrací jsou:

- uplatnění imigrantů na trhu práce
- nelegální zaměstnávání cizinců
- krácení daní v rámci podnikatelské činnosti cizinců.

V řešení těchto tří základních oblastí tkví nezbytný základ pro úspěšnou realizaci jakékoliv migrační politiky. Eliminace ekonomických rizik musí být nejen efektivní, ale také náležitě flexibilní. Reakce na změny v oblasti migrace, které přicházejí mnohdy velmi nečekaně, nesmí vycházet pouze z dlouhodobých nebo střednědobých prognóz. Naopak musí být tyto změny řešeny operativně a vývoj migrace musí být analyzován v krátkých časových intervalech. Až na základě takových analýz je možné, učinit zodpovědnou predikci vlivu migrace na ekonomiku země.

2.1 Uplatnění imigrantů na trhu práce

Díky akceleraci růstu české ekonomiky se po roce 2005 viditelně zlepšuje situace na trhu práce. V obdobích silného růstu můžeme pozorovat nárůst počtu nových pracovních míst, která jsou obsazována jak tuzemskými, tak i zahraničními pracovníky. Naopak v obdobích recese dochází často k znatelnému odlivu zahraniční pracovní síly. Z různých prezentovaných studií a výzkumů není zřejmé, že by existovala přímá úměrnost mezi růstem počtu zahraničních pracovníků a mírou nezaměstnanosti občanů ČR. To je určitě pozitivní zjištění. Ze statistik ČSÚ jednoznačně plyne, že se zahraniční zaměstnanci koncentrují v oblastech s největším počtem volných pracovních míst, což potvrzuje hypotézu, že obsazují především pracovní místa, o které není mezi potencionálními českými zaměstnanci zájem. Například

občané Ukrajiny pobývající v ČR, pracují z 90 % manuálně. Z počtu 108 080 osob ukrajinského občanství (k 31. srpnu 2007), jich je více jak polovina registrována úřady práce v profesi pomocného nekvalifikovaného pracovníka. V pozicích levné pracovní síly s nízkou kvalifikací můžeme z velké části nalézt i občany Moldávie, Mongolska, Bulharska, Rumunska a Vietnamu. V oblastech s vysokými nároky na vzdělání, schopnosti a dovednosti, dominují Němci, Britové, Američané, Francouzi, Japonci, Rakušané, ale možná překvapivě i více než polovina ekonomicky aktivních imigrantů z Ruska. Zajímavé je i to, že z celkového počtu zahraničních zaměstnanců z Číny a Rumunska, se občané těchto zemí z 20 % kvalifikují na prestižní a náročné posty vyžadující tu nejvyšší úroveň schopností, znalostí a vzdělání.

Stát. příslušnost	Celkem osob	A	B	C	D	E	F	G	H	I
Slovensko	99 687	1	8	9	5	8	1	28	21	19
Ukrajina	52 404	0	1	1	1	1	3	28	9	56
Polsko	22 366	1	4	3	1	1	0	47	29	14
Mongolsko	5 154	0	0	0	2	1	0	45	29	23
Moldávie	4 667	0	1	1	1	1	7	34	14	41
Bulharsko	3 870	3	11	7	2	4	1	38	11	23
Rumunsko	2 757	1	18	7	3	1	2	38	21	9
Německo	2 738	36	24	25	4	2	0	6	2	1
Vietnam	1 851	1	3	4	3	19	3	26	32	9
Velká Británie	1 653	23	47	26	2	1	0	1	0	0
Rusko	1 497	10	23	21	14	6	0	6	6	14
Francie	1 166	36	30	22	6	3	0	1	1	1
USA	1 013	12	57	28	2	1	0	0	0	0
Čína	969	7	4	10	5	59	0	3	0	12
Bělorusko	831	5	12	9	5	3	3	23	17	23
Rakousko	731	34	24	24	6	1	0	9	2	0
Japonsko	690	57	19	12	3	6	0	9	2	0

Tab. č. 7: Struktura zahraničních zaměstnanců dle jejich státní příslušnosti k 30. 9. 2007 v procentech
Zdroj: Český statistický úřad [on-line]. 2007. Praha : Český statistický úřad, c2007 [cit. 2007-10-27]. Dostupný na WWW : <<http://www.czso.cz/>>.

- A - Zákonodárci, vedoucí a řídicí pracovníci
- B - Vědečtí a odborní duševní pracovníci
- C - Techničtí, zdravotničtí, pedagogičtí pracovníci a pracovníci v příbuzných oborech
- D - Nižší administrativní pracovníci (úředníci)
- E - Provozní pracovníci ve službách a obchodě
- F - Kvalifikovaní dělníci v zemědělství, lesnictví a v příbuzných oborech (kromě obsluhy strojů a zařízení)
- G - Řemeslníci a kvalifikovaní výrobci, zpracovatelé, opraváři (kromě obsluhy strojů a zařízení)
- H - Obsluha strojů a zařízení
- I - Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci

Jak jsme již předeslali, chceme svou pozornost v této studii věnovat především největším komunitám migrantů ze třetích zemí, tj. občanům Vietnamu a Ukrajiny. Ukrajínští dělníci tvoří 57 % celkové zahraniční zaměstnanosti ve stavebnictví a jejich podíl na pracovnících z třetích zemí působících ve stavebnictví je dokonce celých 89 %. Charakteristickými rysy imigranta z Ukrajiny jsou především ekonomické důvody jeho

příchodu do ČR a po dosažení předpokládaného ekonomického profitu opětovný návrat na Ukrajinu. Taková forma pracovní migrace je výhodná a přijatelná i pro ČR. Ve své podstatě nezatěžuje český sociální systém a nepřináší při dodržování platných legislativních norem zásadní ekonomické či bezpečnostní rizika. Ukrajinské nezpůsobuje „odliv mozků“, naopak pracovníci se vrací do své země se zkušenostmi získanými při svém pracovním pobytu v zahraničí.

Specifika vietnamských imigrantů jsou poněkud odlišná. Jejich doménou je dlouhodobě obchodní činnost. V podstatě okamžitě po změně společenských a politických poměrů v ČR po roce 1989 zareagovali na převis poptávky tuzemských spotřebitelů po módním textilním zboží. Přestože textilní zboží, které vyráběli v domácích provozovnách přímo v ČR nebo je dováželi z Asie, zdaleka nedosahovalo kvality průmyslově vyráběných výrobků na trhu, uspěli především díky své flexibilitě ve vztahu k poptávce po módním textilu a objem jejich prodeje začal být pro klasické české firmy orientující se na textilní výrobu problémem. Hlavní roli přitom nehrála jenom cena výrobků vietnamských prodejců. Jako jeden z prvních se segment trhu, tvořený stánkovými prodejci, začal chovat v duchu známé teze „náš zákazník, náš pán“. Charakteristickými rysy stánkového prodeje jsou zejména minimálními náklady na výrobu a prodej zboží, minimální důraz na kvalitu výrobků či kulturu prodeje, porušování práv spotřebitele a práv duševního vlastnictví. Dovoz inferiorního zboží z Asie vrhl český textilní a obuvnický průmysl do těžké krize. Z ní se dostává až v posledních letech, kdy česká ekonomika zaznamenává postupný růst, roste také kupní síla obyvatelstva a poptávka po kvalitním zboží. Lze předpokládat, že podíl prodeje inferiorního zboží vietnamských obchodníků bude stagnovat. Vzhledem k velikosti komunity občanů Vietnamu a malé diferenciaci jejich ekonomických aktivit může brzy nastat situace, že se poměrně velké skupiny těchto cizinců dostanou do existenčních problémů, a to v momentě nástupu stagnace a recese odvětví obchodu nebo služeb, ve kterých působí a které jsou jejich jediným zdrojem příjmu. Z takové situace může brzy vzejít pocit frustrace, přerůstající do pocitu částečné nebo úplné sociální vyloučenosti. Tak vznikají silné asociální skupiny obyvatel, které mohou existenčně přežít pouze na okraji společnosti a výrazně zatěžovat systém sociálních dávek. Takový nepříznivý stav by se mohl lehce přenést i na potomky dnešních imigrantů. Pocit vykořeněnosti a bezmoci by se stal generačním problémem a byl by destruktivním také pro ambice uspět v prostředí tvrdé konkurence na trhu práce.

2.2 Nelegální zaměstnávání cizinců

Velkým problémem posledních let se v ČR stala rostoucí nelegální migrace pracovních sil. Práce nelegálně přichozích cizinců má výrazné výhody před prací domácích pracovníků. Cizinec neuplatňuje nárok na dovolenou, pracuje v sobotu i v neděli a nežadá příplatky. Nemá extrémní požadavky na byt a stravu. Vykoná i práce, na které nebyl původně sjednán, mívá i vyšší pracovní motivaci a disciplínu. Nelegální zaměstnavatel za své nelegální zaměstnance neplatí sociální ani zdravotní pojištění, z vytvořeného zisku neodvádí daně, nedodržuje mnohdy podmínky bezpečnosti práce.

Zahraniční pracovní síla pomáhá vytvářet národní důchod, ovšem pouze za předpokladu, že se jedná o legální zaměstnávání cizinců, kdy je z jejich mzdy řádně odváděna daň a řádně hrazeno zdravotní i sociální pojištění. Nelegální práci se rozumí dle ustanovení § 5 písm. e) zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti:

- pokud fyzická osoba nevykonává práci pro právnickou nebo fyzickou osobu na základě pracovněprávního vztahu nebo jiné smlouvy, nejde-li o osobu, kdy plnění běžných úkolů zajišťuje fyzická osoba sama nebo s pomocí svého manžela nebo dětí, nebo právnická osoba prostřednictvím svých společníků nebo členů
- pokud cizinec nevykonává práci pro právnickou nebo fyzickou osobu na základě pracovněprávního vztahu nebo jiné smlouvy, nejde-li o osobu, kdy plnění úkolů

zajišťuje fyzická osoba sama nebo s pomocí svého manžela nebo dětí, nebo právnická osoba prostřednictvím svých společníků nebo členů, a nebo ji vykonává v rozporu s vydaným povolením k zaměstnání nebo bez tohoto povolení, je-li podle tohoto zákona povolení k zaměstnání vyžadováno.

Podle odhadů ministerstva práce a sociálních věcí dnes v ČR pracuje nelegálně 150 až 250 tisíc cizinců. Podle názoru některých zaměstnavatelských svazů či podnikatelů by úbytek zahraniční pracovní síly, včetně té nelegální, znamenal útlum celých odvětví českého národního hospodářství, což by mělo znatelný dopad i na tvorbu hrubého národního produktu. V této souvislosti je uváděno zejména zemědělství a oděvní průmysl. Důvod takového pohledu zaměstnavatelů na zaměstnávání cizinců je pochopitelný. Zaměstnavatelé, vedeni snahou o maximalizaci zisku, se snaží mimo jiné snižovat náklady na pracovní sílu, které jsou mnohdy rozhodující částí objemu celkových nákladů na dosažení výnosů. Příliš velké náklady na pracovní sílu mohou být pro některé firmy zásadním a likvidačním problémem v nekompromisním konkurenčním prostředí. Naopak jsou zase nízké mzdy pro určitou část pracovních sil demotivující a takoví pracovníci pak spoléhají na jistoty sociální sítě. Vysoká nezaměstnanost následně zvyšuje mandatorní výdaje státního rozpočtu pro oblast sociálního zabezpečení, jejichž růst se obvykle stát snaží pokrýt zvýšením daní. Je tedy velmi důležité si uvědomit, že ušetří-li zaměstnavatel na mzdách tím, že zaměstnává nelegálně cizince nebo tuzemské pracovníky a tito k tomu dokonce ještě pobírají sociální dávky, je v obecné rovině pravděpodobné, že ušetřenou částku na neodvedené dani z příjmu a pojistném na sociálním a zdravotním pojištění stejně státu odevzdá v jiné formě daní, aby z ní stát mohl financovat zvýšené náklady na sociální politiku. I z toho je zřejmé, že provázanost a sladění ekonomického a sociálního systému je nezbytné, stejně jako je udržení jejich rovnováhy nejen velmi žádoucí, ale i náročné.

Přesné statistiky nelegálních zaměstnanců se nevedou z důvodu, že jejich odhalování není plně efektivní a zainteresované státní orgány mají v kontrolní a represivní činnosti, zaměřené na tuto oblast, stále poměrně velké rezervy. Počet legálně pracujících cizinců ve stavebnictví a zemědělství činí pouze málo přes 50 % z jejich celkového počtu. Zbytek jsou nelegální zaměstnanci a jejich počet v těchto dvou odvětvích se odhaduje na 120 tisíc osob. Největší podíl nelegálních zaměstnanců tvoří občané bývalých zemí Sovětského svazu. Zjišťování porušování pracovních předpisů je zejména úkolem úřadů práce. Dle zkušeností pracovníků úřadů práce dochází k porušování pracovních předpisů v oblasti zaměstnávání cizinců nejčastěji v profesích, které vyžadují nejnižší úroveň vzdělání (nekvalifikované pomocné práce, práce vyžadující pouze zaučení).

Pracovních předpisů jsou porušovány zejména následujícím způsobem:

- neproplácení práce ve svátky a cestovních náhrad
- překročení maxima přesčasových hodin
- oficiální vyplácení pouze minimální mzdy a zbytek odměny za práci nelegálně mimo oficiální účetnictví v hotovosti
- chybné zařazování do mzdových tarifů
- nedodržování výše minimální mzdy
- neproplácení příplatků.

V souvislosti s nelegálním zaměstnáváním cizinců poznamenáváme, že ministerstvo práce a sociálních věcí odhaduje, že až 7 % ekonomicky aktivních Čechů pracuje v zahraničí nelegálně (z tohoto počtu asi 100 tisíc osob pracuje nelegálně v USA). Je tedy mylné se domnívat, že občanů vyspělých ekonomik se nelegální zaměstnávání v zahraničí netýká.

Pokud vyhodnotíme stávající situaci zjistíme, že stát přichází ročně v souvislosti s nelegálním zaměstnáváním cizinců o významné finanční prostředky. Dle odborových svazů, které hájí zájmy především legálních tuzemských zaměstnanců, jde o 5 až 10 miliard korun

ztráty na dani z příjmu a pojistném zdravotního a sociálního pojištění. To je ovšem pouze jeden rizikový aspekt nelegálního zaměstnávání. Jelikož jeho forma je latentní a těžko dokumentovatelná, hrozí nebezpečí, že v součtu s legální zaměstnaností cizinců vystoupí celkový podíl zahraniční pracovní síly na úroveň, kdy budeme muset hovořit o závislosti české ekonomiky na zahraniční pracovní síle. Příliv cizinců, kteří jsou využíváni jako levná pracovní síla, omezuje investice do inovací a moderních technologií. Jako příklad takové závislosti ekonomiky na přílivu cizinců může dát Švýcarsko. Švýcarské průmyslové podniky využívaly lacinou pracovní sílu imigrantů a nevěnovaly patřičnou část finančních prostředků na investice do rozvoje technologií. Potřebná restrukturalizace tedy neproběhla nebo přišla až pozdě. Tím se stala švýcarská ekonomika na přílivu imigrantů závislá. Omezení jejich počtu by se výrazně dotklo švýcarské ekonomiky, proto musí i nadále tato země akceptovat příliv laciné pracovní síly ze zahraničí. Podíl cizinců na obyvatelstvu Švýcarska tak tvoří již 20 %.

Podobné hrozbě může čelit v nedaleké budoucnosti i ČR a také SR. Růst české ekonomiky je závislý především na rozvoji průmyslu a investicích do nových technologií. Je zřejmé, že dnes už každá úspěšná ekonomika potřebuje zahraniční zaměstnance, ale je nepochybně lepší do budoucna investovat spíše do oborů s náročnějšími technologiemi a tím i s vyšší přidanou hodnotou. Příliv nekvalifikovaných pracovníků ovšem tento pozitivní vývoj v podstatě znemožňuje, protože vysoké konkurenceschopnosti podniky dosahují především díky nízkým mzdovým nákladům a nikoliv restrukturalizací a aplikací nových technologií. ČR je charakteristická vysokou koncentrací výrobních a montážních provozů automobilového průmyslu a nadnárodních výrobců elektroniky. Také proto jsou v ČR a také v SR, teda v obou našich zemích, příznivé podmínky pro zaměstnávání méně kvalifikovaných pracovních sil a ČR a SR bývá právem označována za „dílnu Evropy“. Taková závislost ČR a SR na jedné či dvou oblastech průmyslové výroby není ovšem příliš žádoucí a vítaná. Zaměstnavatelé, kteří jsou konfrontováni s faktem, že jejich konkurenceschopnost je nízká nebo jejich ekonomická činnost vykazuje nízký objem přidané hodnoty, preferují nelegální zaměstnávání cizinců jako nástroj odstranění nebo kompenzace důsledků těchto negativ.

Skutkové podstaty přestupků a správních deliktů, tak jak jsou definované v zákoně č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, dávají orgánu státní správy, v tomto případě úřadu práce, možnost postihnout nezákonné jednání jak zahraničního pracovníka, tak i zaměstnavatele.

Hlavní nebezpečí nelegálního zaměstnávání zahraničních pracovníků je třeba spatřovat v rozsahu možných daňových úniků na dani z příjmu a neodvedených platbách sociálního a zdravotního pojištění. Hrozbou pro českou ekonomiku je i vznik závislosti ČR na přílivu levné nekvalifikované pracovní síly ze zahraničí, která by kontinuálně nahrazovala aplikaci nových technologií a restrukturalizaci celých odvětví národního hospodářství.

2.3 Krácení daní v rámci obchodní činnosti cizinců

Jednou z nejvýznamnějších položek, které tvoří příjmovou stranu státního rozpočtu, jsou daně. Největší objem finančních prostředků přináší státnímu rozpočtu bezpochyby daně z příjmu a nepřímé daně, tj. daň z přidané hodnoty (dále jen DPH) a spotřební daně.

Krácením daně (daňovým únikem) obecně rozumíme nesplnění daňové povinnosti vůči státu.⁷ Při analýzách a kontrolách podnikajících cizinců ze strany správce daní se zjišťuje, že ke krácení daní v rámci jejich ekonomické činnosti dochází nejčastěji právě v oblasti daně z příjmu, DPH a spotřebních daní.

---

⁷ MARTINEZ, J.: *Daňový únik*. 1. vyd. Praha : Nakladatelství HZ, 1995. ISBN 80-901918-3-5.

Toto zjištění se ovšem vztahuje nejen na podnikající cizince, ale i na ostatní tuzemské podnikatelské subjekty.⁸

Způsob stanovení daňového základu, existence řady odpočitatelných položek a možnosti snížení základu daně, inspirují poplatníka k podvádění hned dvakrát. Vzhledem ke skutečnosti, že se daňový základ stanovuje na základě přiznání, je poplatník motivován k tomu, aby zdanitelná plnění zatajoval. Pokud jde o úpravy daňového základu, má poplatník zájem odpočitatelné položky navyšovat.

V této souvislosti si dovolueme odcitovat zajímavou a velmi logicky konstruovanou myšlenku, že pojem „daňového úniku“ nutně vede k závěru, že vše patří státu, pokud nebylo výslovně určeno, že si to smí ponechat daňový poplatník. A cokoli zůstává v držení daňových poplatníků, zůstává v něm pouze proto, že stát je ve své moudrosti a šlechetnosti ochoten jim to ponechat.⁹

Zaměříme se nyní na specifickou skupinu cizinců podnikajících na základě živnostenského zákona v oblasti obchodu a služeb. Již od počátku devadesátých let minulého století můžeme zaznamenat rozvoj stánkového prodeje, provozovaného občany Vietnamské socialistické republiky. Jejich podnikání do příchodu nového milénia lze označit za úspěšné, jak jsme již naznačily v předešlých úvahách. Od roku 2000 je již patrná silná konkurence i uvnitř vietnamské komunity a také změna postoje zákazníků ke kvalitě. Je zřejmé, že trh se nasytil zbožím stánkových prodejců a není tedy reálné, aby se všichni tito cizinci věnovali obchodním aktivitám tohoto charakteru a přitom z nich nadále profitovali. Problémem stánkového prodeje je zejména kvalita prodávaného zboží a úroveň vlastního prodeje. Další problematickou oblastí je náležitě plnění daňových povinností trhovců a dodržování práv duševního vlastnictví. Trhovci se dostávají často do rozporu se zákonem č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, podle kterého nikdo nesmí klamat spotřebitele, uvádět nepravdivé, neúplné, nepřesné, nejasné, dvojsmyslné nebo přehnané údaje anebo zamlčet údaje o skutečných vlastnostech výrobků nebo služeb, či úrovni nákupních podmínek. Za klamání spotřebitele se také považuje nabídka nebo prodej výrobků či zboží, porušujících některá práva duševního vlastnictví, čímž je míněn zejména padělek (výrobek, na němž je bez souhlasu majitele ochranné známky toto označení umístěno) a nedovolená napodobenina (výrobek, který je rozmnoženinou bez souhlasu majitele autorských práv nebo příbuzných práv). Takové jednání stánkových prodejců pak odporuje zejména zákonu č. 121/2000 Sb., o právu autorském a o právech souvisejících s právem autorským.

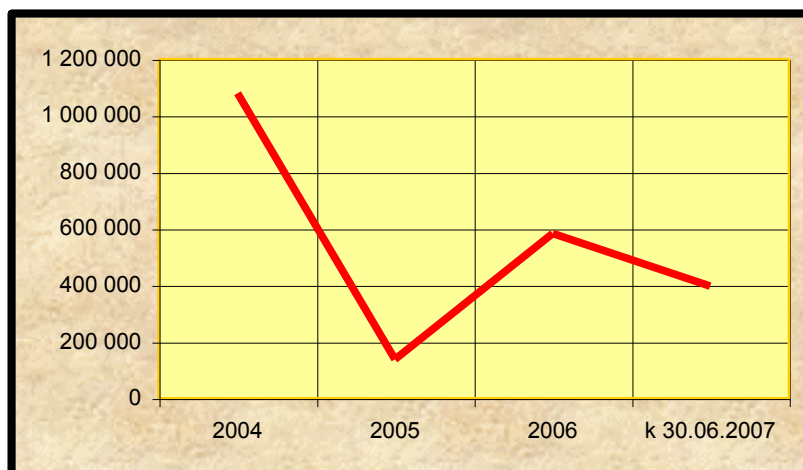
Státním orgánem vykonávajícím dohled a kontrolu tržnic se stánkovým prodejem je Česká obchodní inspekce a celní orgány, které jsou v případě zjištění porušení práv duševního vlastnictví oprávněny uložit kromě pokuty až do výše 50 miliónů Kč i sankci propadnutí nebo zabránění zboží.

---

⁸ STIERANKA, J., KRÁLIK, J.: K niektorým prejavom hospodárskej trestnej činnosti v procese transformácie ekonomiky v Slovenskej republike. In *Politika, právo, ekonomika a spoločnosť – súčasnosť a vize do roku 2025. Mezinárodní virtuální interdisciplinární vědecká konference 2008*. 1. vyd. Kunovice: Evropský polytechnický institut, s. r. o., 2008, s. 239 – 246. ISBN 978–80–7314–144–8.

⁹ MARTINEZ, J.: *Daňový únik*. Cit. 7.

Tab. č. 8 - graf č. 5: Množství zabraného zboží v souvislosti s ochranou práv duševního vlastnictví
 Zdroj: *Celní správa ČR* [on-line]. 2007. Praha : Celní správa České republiky, c2005 [cit. 2007-11-1]. Dostupný na WWW : <<http://www.celnisprava.cz/>>.

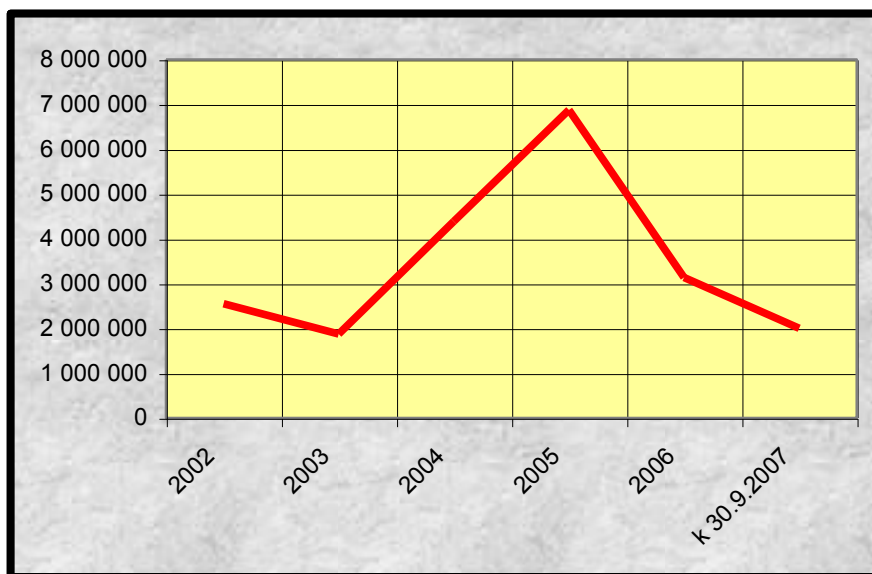
Upozorňujeme, že kolísavé hodnoty množství zabraného zboží nejsou přímo úměrné počtu kontrol prováděných celními orgány, ale odráží skutečně pouze počty zabraného, případně zajištěného zboží.

Jak jsme již výše naznačily, specifika stánkového prodeje přímo vybízí ke zkreslování hospodářského výsledku a následného krácení daně z příjmu. Stanovení daňové povinnosti je úzce vázáno na účetnictví. Každý kdo podniká, je povinen vést účetnictví po dobu, po níž provozuje svou podnikatelskou činnost. Není třeba zdůrazňovat, že účetnictví musí být vedeno úplně, průkazně a správně tak, aby věrně zobrazovalo skutečnosti, které jsou jeho předmětem. To předpokládá dokládání účetních případů příslušnými účetními doklady. Pokud není účetnictví vedeno v souladu se zákonem č. 563/1991 Sb., o účetnictví, může být porušení tohoto zákona sankcionováno. V případě porušení povinností, jehož následkem je neúplnost, neprůkaznost nebo nesprávnost účetnictví, může být podnikateli uložena pokuta až do výše 500 tisíc Kč. Pokud by takové porušení povinností vedlo až k nemožnosti zjistit daňový základ, může být uložena pokuta až do výše 1 miliónu korun.

Krácení daní s sebou přináší i trestně právní odpovědnost. Takové jednání naplňuje skutkovou podstatu trestného činu dle ustanovení § 148 trestního zákona¹⁰, tj. zkrácení daně, poplatku a podobné dávky, a také dalšího trestného činu zkreslování údajů hospodářské a obchodní evidence dle ustanovení § 125 trestního zákona. Tohoto trestného činu se dopustí ten, kdo nevede účetní knihy a jiné doklady sloužící k přehledu o stavu hospodaření a majetku, ač je k tomu povinen a ohroží tak majetková práva jiného nebo včasné a řádné vyměření daně.

V níže uvedeném grafu je zachycen vývoj hospodářské kriminality založené na krácení daní. Presentované údaje ovšem zachycují krácení daní obecně, podrobnější statistické členění tohoto trestného činu dle jednotlivých druhů daní se běžně neprovádí. Obecně ovšem platí, že daňové úniky na dani z příjmu jsou častějším a trvalejším jevem, s relativně nižším objemem způsobené škody, oproti daňovým únikům z oblastí nepřímých daní, které jsou sice jevem ojedinělejším, ale s daleko vyšším objemem způsobené škody. Typickými příklady jsou kauzy spojené s obchodováním s lehkými topnými oleji, tabákem, alkoholem atd. a následným zkrácením či neodvedením příslušné daně.

¹⁰ *Trestní zákon: v ČR je aktuálně úprava trestního práva hmotného provedena zákonem č. 140/1961 Sb. Vymezuje, která společensky závažná jednání jsou trestnými činy, jaké jsou podmínky trestní odpovědnosti, jaké tresty či jiné sankce lze za jejich spáchání uložit.*

Tab. č. 9 - graf č. 6: Výše škody způsobená u případů posuzovaných dle ustanovení § 148 trestního zákona v tis. Kč

Zdroj: *Ministerstvo vnitra ČR* [on-line]. 2007. Praha : Ministerstvo vnitra, c2005 [cit. 2007-10-26].
Dostupný na WWW : <<http://www.mvcr.cz/>>.

3 Uplatnění cizinců na trhu práce a nelegální zaměstnávání

Z obsahu předchozích částí studie můžeme odvodit závěr, že ČR čelí takovému přílivu imigrantů jako doposud nikdy v historii. Dnem 21. 12. 2007 nabyla účinnosti novela zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců, která zpřísňuje podmínky pro získání nejvýhodnějšího pobytového statusu, tj. povolení k trvalému pobytu, ale ve své podstatě tato úprava legislativního rámce není namířena proti příchodu dalších imigrantů. Naopak projekt tzv. zelených karet, jehož zavedení do praxe se nyní v ČR očekává a projekty Evropské unie, založené na podobném systému udělování karet opravňujících ke vstupu a zaměstnání v rámci zemí EU, jsou důkazem snahy o změkčení tvrdosti imigračních zákonů. Z toho je také zřejmé, že ekonomická pozitiva migrace jsou pro země EU natolik zásadní, že neváhají její řízenou formu podporovat budováním systémů, které zjednodušují celou proceduru povolování pobytu a získání zaměstnání.¹¹

Systém zelených karet je koncipován tak, že cizinec, který by na příslušném zastupitelském úřadu obdržel svou zelenou kartu, by mohl bez dalších administrativních procedur vstoupit a pobývat na českém území a pracovat v ČR. Výsledkem tohoto programu by mělo být až několik desítek tisíc imigrantů, kteří by na zelenou kartu přicestovali do ČR a začali zde pracovat. Ihned vyvstává otázka, zda se tím nezhorší situace na trhu práce, např. zda se tím nezvýší nezaměstnanost občanů ČR. Projekt programu počítá s tím, že zelená karta by byla udělena na to volné pracovní místo, které se v dané konkrétní lhůtě nepodaří obsadit zdroji tuzemského trhu práce. Tak by nemělo docházet k tomu, že by zaměstnavatelé díky systému zelených karet upřednostňovali při zaměstnávání cizince před tuzemskými uchazeči o práci. Systém zelených karet má podstatnou výhodu také v tom, že je konkrétní a adresný, takže v podstatě vylučuje možnost, aby cizinec po vstupu na území ČR neměl pracovní uplatnění, jelikož bude vstupovat na české území s existujícím, naprosto konkrétním pracovním umístěním v příslušném ekonomickém subjektu.

¹¹ Porovnej JONÁŠ, J.: *Světová ekonomika na přelomu tisíciletí*. 1. vyd. Praha : Management Press, 2000. ISBN 80-7261-016-3.

K zajištění uplatnění cizinců na tuzemském trhu práce a potírání nelegálního zaměstnávání je třeba realizovat procesy:

1. zvýšení konkurenceschopnosti zahraniční pracovní síly zejména v oblasti kvalifikace a vzdělání
2. podpora systému zelených karet v odvětvích, ve kterých je největší poptávka po zahraniční pracovní síle
3. podpora integrace cizinců do společnosti a odstraňování jazykových a kulturních bariér
4. účinné potírání nelegálního zaměstnávání cizinců.

Tyto procesy musí být podpořeny i realizací dalších podpůrných programů, které souvisí např. s reformou systému sociálních dávek, podporou politiky zaměstnanosti, podporou přílivu zahraničního kapitálu ve formě investičních pobídek, rozvojem či útlumem jednotlivých sfér národního hospodářství atd. Tento výčet není úplný a je nutné vždy vidět souvislosti mezi problematikou uplatnění cizinců na trhu práce a veškerým ekonomickým děním v ČR.

3.1 Konkurenceschopnost zahraniční pracovní síly

K zajištění a udržení konkurenceschopnosti pracovní síly je třeba především klást důraz na její kvalifikovanost a vzdělanost.¹² Tímto chceme poukázat na význam a jedinečnost firemního školství. Úspěchy učňovského školství firmy Baťa mohou být pro ČR i SR příkladem z historie a naopak firemní školství Škody a.s. Mladá Boleslav příkladem současnosti. Přestože je projekt firemního školství mimořádně nákladný, jeho pozitiva pro budoucnost firmy jsou velmi významné zejména v:

- neocenitelném přínosu pro kulturu firmy
- vysoké úrovni specializace a kvalifikace absolventů
- efektivním začleněním firemního školství do firemního výzkumu a vývoje
- získání vysokého sociálního a společenského kreditu firmy.

Existence firemního školství může být příležitostí i pro imigranty, kteří v jeho rámci mohou dosáhnout požadovaného profilu uchazeče o příslušnou pracovní pozici. Důkazem toho je to, že mnohé firmy preferující zahraniční zaměstnance, jsou už nyní ochotné investovat do těchto pracovníků významné finanční prostředky, aby získali potřebnou kvalifikaci.

V rámci středních a malých firem, které nejsou schopny plně realizovat tak nákladné projekty firemního školství, je třeba klást důraz na to, aby v rámci optimalizace činností a procesů uvnitř firmy, v rámci restrukturalizace a budování kvalitního pracovního týmu, nebyl přehlížen jeden z aspektů vysoké efektivity práce, a to úroveň kvalifikace spolu s úrovní vzdělání.

Postrádáme v současné době existenci instituce, která by byla specializována na komunikaci mezi zaměstnavateli a uchazeči o práci z řad imigrantů. Úřady práce považujeme za ne zcela zainteresované na myšlence využití potenciálu lidských zdrojů ze zahraničí. Naše vize předpokládá vytvoření instituce, třeba i nevládní, která by pracovala na principu péče o specifický segment trhu práce, jakým imigranti nepochybně jsou. Předmětem práce takové instituce mělo být zprostředkování nabídky a poptávky na trhu práce, se zaměřením na efektivní využití lidských zdrojů, tj. reálných kvalifikačních a vzdělanostních předpokladů imigrantů pro výkon nejrůznějších profesí. Činnost instituce by měla přinést zejména:

---

¹² Blíže a podrobněji EPPING, R. Ch.: *Průvodce globální ekonomikou*. 1. vyd. Praha : Portál, 2004. ISBN 80-7178-825-2.

- pomoc v odstraňování bariér a předsudků mezi majoritou a minoritou imigrantů
- efektivní využití existujících lidských zdrojů
- prevenci rizika tvorby frustrovaných a sociálně vyloučených komunit imigrantů
- prevenci zneužívání systému sociálních dávek imigranty
- uspokojení poptávky po zahraniční pracovní síle za pomoci imigrantů již v ČR pobývajících.

3.2 Podpora systému zelených karet

Jedinečnost systémů řízení migrace, založených na vydávání karet, spočívá zejména v jejich exkluzivitě, která může částečně eliminovat nárůst nelegální migrace. Podle zdrojů Ministerstva průmyslu a obchodu ČR lze zelené karty charakterizovat následujícím způsobem:

- projekt zelené karty je zaměřen na vysoce kvalifikované pracovníky s ukončeným vysokoškolským vzděláním a na kvalifikované profese
- cílem je flexibilní nábor odborníků ze zahraničí a snížení administrativní zátěže pro cizince i zaměstnavatele
- hlavním nástrojem projektu bude tzv. zelená karta, která bude mít podobu duálního dokladu zahrnujícího pracovní povolení i povolení k pobytu
- v projektu jsou zachovány prvky ochrany bezpečnosti a veřejného pořádku.

Považujeme za neprožitelné, omezit systém zelených karet pouze na vysokoškolsky vzdělané zahraniční pracovníky. Vzhledem k celoevropskému nedostatku kvalifikovaných dělnických pracovních sil v oblasti strojírenství, elektrotechniky i zemědělství, který je znatelný i v poměrech ČR a SR, vidíme potřebu předejít možné budoucí krizi na trhu práce, způsobené chronickým nedostatkem těchto pracovníků, rozšířením působnosti systému zelených karet. Případná krize na trhu práce způsobená dlouhodobou absencí kvalifikovaných dělnických profesí by mohla vyústit i v odchod významných investorů či výrobců z ČR a SR. Proto považujeme za nanejvýš potřebné aktivizovat veškeré možnosti pro regulovanou migraci zahraničních pracovníků i s dosaženým nižším vzděláním než vysokoškolským. Rozvoj průmyslové výroby jednoznačně ukazuje, že za dnešního demografického vývoje, není možné uspokojit poptávku po kvalifikovaných dělnických profesích pouze tuzemskou populací.

Systém zelených karet, který nyní v roce 2008 stojí před svým zahájením, nutně potřebuje ve fázi svého zrodu propagaci. Obdobný systém, v tomto případě modrých karet, navrhla i Evropská komise. Projekt ovšem naráží na určitou rezervovanost v dané věci u zemí jako Velká Británie, Německo a Francie, které nejsou příliš ochotny opustit svou restriktivní imigrační politiku. Je proto nutné, v otázce žádoucí a řízené migrace, zohledňovat především své národní zájmy, pochopitelně za dodržení podmínek komunitárního práva. Spoléhání se na komplexní a celoevropské řešení nedostatku pracovních sil ze strany orgánů EU může být chybné, a to právě vzhledem k zdlouhavým jednáním, majícím za cíl konsensus mezi všemi členy EU v dané otázce.

Z toho je zřejmé, že je v zájmu ČR i SR projekt zelených karet skutečně realizovat. Tímto krokem dostává ČR a také SR jedinečnou šanci předstihnout jiné evropské země v oblasti aplikace systémů řízení migrace. V rámci propagační kampaně je pak třeba zejména:

- aktivizovat zastupitelské úřady ČR v zahraničí, aby byly při realizaci projektu aktivním prvkem, zejména v oblasti poskytování informací o projektu zelených karet
- zabezpečit transparentnost a kontrolu celého systému udělování zelených karet a tím vyloučit zcela možnost korupce

- zajistit atraktivnost zelených karet zabezpečením jejich dostatečného počtu (tzn. uplatnění tohoto systému na dostatečný počet volných pracovních míst)
- realizovat samotnou reklamní kampaň zelených karet v zahraničí
- úzce spolupracovat se vzdělávacími institucemi a využívat jejich lidského potenciálu a vztahů se zahraničím, a to s cílem oslovení širokého spektra studentů zahraničních vysokých škol
- eliminace administrativních a byrokratických překážek udělením zelených karet
- zabezpečení funkce všech procesů, souvisejících s udělením zelené karty tak, aby mohla být udělena v co nejkratším čase.

Úspěšná realizace projektu zelených karet v ČR (a SR) může být prvopočátečním systémovým nástrojem řízení migrace, který reflektuje skutečnost nutnosti příchodu imigrantů a jejich začlenění do české společnosti. Zároveň reaguje na rostoucí tlak imigračních vln, které s sebou přináší rizika bezpečnostního, sociálního i ekonomického charakteru a svým principem dále koriguje rozsah počtu imigrantů a snižuje pravděpodobnost vzniku rizik.

3.3 Podpora integrace cizinců do společnosti

Na tomto místě bychom rádi zdůraznily potřebu existence systému institucí, schopných poskytnout imigrantům potřebné informace, pomoc a radu. V tomto ohledu pozitivně hodnotíme zejména Mezinárodní organizaci pro migraci (dále jen IOM), jejíž pobočka již téměř deset let existuje i v Praze. Hlavním posláním IOM je přímá pomoc a asistence imigrantům. Jejich projekty přímo souvisí se začleněním imigrantů do společnosti. Definici předpokladů úspěšné integrace cizinců do společnosti vidíme jako:

- širší zapojení nevládních organizací do problematiky pomoci imigrantům
- zvýšení důrazu na prevenci asociálního chování a potlačení kriminogenních faktorů¹³, jak ze strany institucí zabývajících se imigranty, tak i ze strany bezpečnostních složek státu a vzdělávacích institucí
- přijetí myšlenky, že „odlišnost není podnět k represí“
- podpora vzniku multikulturních center i v menších městech ČR
- kvalitní informovanost ze strany státních orgánů o migraci a jejich pozitivních i negativních stránkách
- realizace opatření zamezujících vzniku „ghett“ migrantů a s tím související tvorbou sociálně vyloučených skupin obyvatel, a to za pomoci humanizace městských aglomerací
- přijetí razantních opatření na eliminaci hnutí a organizací prosazujících ideologie vedoucí k potlačování lidských práv a svobod
- výraznější pozitivní hodnocení migrace z pohledu kultury, humanismu, solidarity, liberálnosti.

Je třeba si uvědomit, že úspěšnost integrace cizinců do společnosti je nejen otázkou přístupu hostitelské země k této problematice, ale také otázkou specifických charakteristik konkrétního etnika. Některé minority nejsou schopny se plně začlenit do majoritní společnosti. Naopak opačným případem, odmítání minority majoritou, je rezervovaný postoj české i slovenské společnosti k cizincům praktikujícím jinou víru. Aspekt religiozity

¹³ kriminogenní faktory: činitelé, které [motivují](#), vyvolávají, usnadňují nebo podporují páchaní trestných činů, např. [sociálně patologické prostředí](#) (zejména rodinné), závadové [party](#), [alkoholismus](#), drogová závislost, [recidiva](#) pachatelů trestných činů, nezaměstnanost, náročný [konzumní způsob života](#), [nechuť pracovat](#), vliv násilí a [brutality](#) v [médiích](#), nedostatečné možnosti jak vhodně trávit volný čas

rozděluje nekompromisně obě skupiny a vytváří prostor pro střet vyhraněných názorů a ideologií.

Výrazným aktérem integračních procesů rozličných komunit cizinců v ČR i jinde v Evropě, jsou organizace sdružující cizince. V rámci ČR jsou to organizace těch nejpočetnějších komunit cizinců, jako např. Ukrajinská iniciativa v ČR, Fórum Ukrajinců v ČR, Svaz Vietnanců v ČR, Klub Bambus nebo Česko-vietnamská společnost. Tyto organizace pořádají akce určené zejména pro své krajany a realizací i jiných projektů, kterými přibližují majoritní společnosti různé aspekty ze svého života, přispívají sami aktivně ke své integraci do společnosti a snižují tak i případnou negativní polarizaci mezi majoritou a minoritou. Při této příležitosti se musíme zmínit i o oblasti médií v komunitách cizinců, kdy jsou zejména příslušníci vietnamského etnika velmi aktivní. V současnosti vydávají v ČR pět periodik ve vietnamském jazyce, které se zabývají jak děním ve světě tak v ČR, zábavou atd. Pro srovnání ukrajinské etnikum vydává na území ČR pouze jeden časopis v ukrajinském jazyce.

3.4 Účinné potírání nelegálního zaměstnávání

Nelegální zaměstnávání patří mezi aktivity, které můžeme zařadit do sféry tzv. šedé ekonomiky.¹⁴ Pracovní migrace je největším akcelerátorem přílivu cizinců do ČR a SR. Kromě rizik spočívajících ve snížení transparentnosti trhu práce, ohrožení konkurenceschopnosti tuzemské pracovní síly, vzniku daňových úniků na daních z příjmu a platbách podobného charakteru, častého nerespektování pravidel bezpečnosti práce, nárůstu specifických forem kriminality atd., považujeme nelegální zaměstnávání za hrozbu budoucnosti, která může významným způsobem ovlivnit hospodářský růst země, ČR i SR.

Jedním ze základních kroků k potlačení nelegálního zaměstnávání je represivní stránka věci. Je nutné postihovat za nelegální práci nejen samotného nelegálního pracovníka, ať už jde o osobu cizince nebo občana ČR, ale i samotného zaměstnavatele tak, aby hrozba restrikce a represe byla natolik výrazná, že by motivovala obě strany k respektování právních norem v oblasti pracovního práva. Svou přísností a soustavnou kontrolou v této oblasti, stát jednoznačně poukáže na legální alternativy pracovní migrace a zdůrazní neakceptovatelnost práce „na černo“. Především by mělo být cílem vzájemné symbiózy represe a prevence to, aby byli zaměstnavatelé motivováni zaměstnávat tuzemské i zahraniční pracovníky pouze legálně, a aby pro tyto pracovníky byla nejvýhodnější ekonomická strategie získání příjmu ta, která plyne ze zaměstnání a nikoliv z čerpání sociálních dávek a příležitostné nelegální práce. K zajištění účinného potírání nelegálního zaměstnávání navrhuje především:

- klást důraz na aplikaci nejnovějších technologií, poznatků vědy a výzkumu, zaměřením se na činnosti s vysokou přidanou hodnotou postavené na vysoce kvalifikované práci atd., neboť jsou předpokladem pro tvorbu poptávky po vysoce kvalifikované pracovní síle
- tvorbu lepších legislativních podmínek pro účinnou a vzájemnou spolupráci úřadů práce, Policie ČR, inspektorátů bezpečnosti práce, celních úřadů, živnostenských úřadů atd. a zejména koordinaci jejich činnosti v oblasti potírání nelegálního zaměstnávání a zabezpečení efektivní a vzájemné výměny informací
- přísné postihování nelegálního zaměstnávání, pokud osoba pracuje nelegálně a zároveň je vedena na úřadu práce, odkud pobírá podporu v nezaměstnanosti
- implementace zákonného ustanovení o trestnosti nelegálního zaměstnávání do trestního práva ČR, kdy by trestní sankce měly postihovat případy opakovaného porušování zákonů z oblasti pracovního práva, zaměstnávání velkého počtu

¹⁴ MARTINEZ, J. *Daňový únik*. Cit. 7.

- případy porušení pravidel zaměstnávání cizinců ze strany zaměstnavatelů, které by nenaplnily svým charakterem skutkovou podstatu některého z trestných činů týkajícího se nelegálního zaměstnávání, pokutovat a vůči takovým zaměstnavatelům přijmout i další doplňující správní opatření
- tvorba partnerských programů se zeměmi s největším podílem imigrantů přicházejících do ČR nejen na národní úrovni, ale i prostřednictvím EU, jejichž cílem bude potlačování nelegální migrace a nelegálního zaměstnávání
- zapojení se efektivněji do programů tvorby a podpory kruhové migrace se zeměmi s aktivním přístupem k problému migrace.

Myšlenka tzv. kruhové migrace, která je součástí migrační politiky EU v projektu zvaném „Evropské sousedství“, je charakteristická tím, že v jejím rámci by imigrantům byl umožněn pobyt a zaměstnání v prostoru EU pouze po dobu platnosti víza a pak by se vraceli do svého domovského státu. Tím by se vyřešil nejen odliv mozků z těchto zemí, ale přinášeli by s sebou zpět do své země i znalosti a zdroje. Šlo by tak o kontinuální proces, cirkulaci pracovních sil, využívající institutu krátkodobých víz opravňujících k pobytu v EU.

4 Krácení daní z příjmu z podnikatelské činnosti

Považujeme za zcela mylný názor, že fenomén daňových úniků musí být podroben supervizi pouze a jen finančních úřadů. Tvorba daňového úniku je přece proces, jehož průběh ovlivňuje nejen interní, ale i externí prostředí. Je-li tedy externí prostředí benevolentní a příznivé pro proces tvorby daňového úniku, je zřejmé, že se tento proces plně rozvine a daňový únik dosáhne následně velkého objemu. Prvořadá je tedy angažovanost orgánů celé veřejné správy v eliminaci všech latentních a vysoce sofistikovaných metod vedoucích ke zkrácení daní z příjmu. Jak se tedy úspěšně bránit nárůstu výše daňových úniků v oblasti daně z příjmu z obchodní činnosti cizinců:

- důsledné vynucování respektování právních norem, upravujících problematiku provozu stánkového prodeje, ochrany autorských práv, ochrany práv spotřebitele, účetnictví, daňových zákonů, hygienických norem a norem týkajících se jakosti některých výrobků, protipožárních předpisů, vyhlášek samospráv týkajících se záboru veřejného prostranství apod.; nerespektování těchto norem řešit nejen pokutou, ale i příslušným správním opatřením (např. zrušením platnosti živnostenského oprávnění)
- zajištění kvalitní kooperace jednotlivých složek státní správy, tj. živnostenských úřadů, celních orgánů, České obchodní inspekce, finančních úřadů, Policie ČR, inspektorátů bezpečnosti práce, stavebních úřadů, hygienických stanic atd., při cílených kontrolách podnikatelských objektů cizinců, zejména problematických tržnic se stánkovým prodejem, provozoven rychlého občerstvení a dalších
- zajištění informačního toku od jednotlivých složek státní správy směrem k Policií ČR, z důvodu zřízení informačního zdroje obsahujícího relevantní poznatky o porušování platných zákonů ze strany podnikajících cizinců; důvodem zřízení takového informačního toku je skutečnost, že ze strany policejních orgánů může být vyhodnoceno protiprávní jednání cizince jako jednání, narušující veřejný pořádek (cizinci, který svým jednáním narušil závažným způsobem veřejný pořádek, může Policie ČR zrušit povolenou formu pobytu a po nabytí právní moci rozhodnutí o zrušení pobytu vydat cizinci výjezdní příkaz, na základě kterého je cizinec povinen opustit území ČR)

- povinnost používání registračních pokladen s fiskální pamětí
- zvýšená kontrolní činnost ze strany správce daně, se zaměřením na korektnost objemu jednotlivých položek daňového přiznání
- důsledná kontrola, zda cizinci podnikají pouze v oblasti činností, na kterou mají vystaveno živnostenské oprávnění
- přijetí příslušných opatření v rámci Policie ČR, vedoucích ke zvýšení efektivity boje proti kriminalitě založené na krácení daní
- zvýšení transparentnosti daňového systému, snížení administrativy v oblasti daní a z toho plynoucí zvýšení efektivity výběru daní.

Uvedené činnosti musí být prováděny i směrem k občanům ČR, kteří podnikají na základě živnostenského zákona, aby bylo zabráněno možné diskriminaci minority podnikajících cizinců. Stejně tak by neměly vznikat bezdůvodné rozdíly mezi restrikcemi a represáliemi uvalenými na živnostníka – občana ČR a živnostníka – cizince, poté, co porušil některý ze zákonů, upravující podnikání nebo stanovující některou z povinností. Přestože se může zvýšená kontrolní činnost cizinců podnikajících v oblasti stánkového prodeje zdát diskriminační vůči ostatním osobám podnikajícím v oblasti obchodu, je třeba si uvědomit, že potřebu a opodstatněnost této činnosti dokládají statistiky např. orgánů celní správy, které meziročně odhalují stále větší množství zboží, porušujícího např. zákon o ochraně autorských práv nebo velké množství nelegálně vyrobených cigaret a lihovin. Uvážíme-li, že v případě takových komodit je stát krácen i na spotřební dani a dani z přidané hodnoty, je celková daňová ztráta, v součtu s únikem na dani z příjmu, již velmi značná.

Vzhledem k dnešním tendencím snižování daňové povinnosti, které mohou vést ke snížení atraktivity krácení daní z příjmu a ke zvýšení přílivu zahraničního kapitálu, můžeme konstatovat, že se česká ekonomika tímto krokem posunuje na křivce vývoje daňového výnosu blíže k bodu optimálního daňového zatížení, tj. blíže ke stavu, kdy jsou daňoví poplatníci ochotni plně dostát stanovené daňové povinnosti.

5 Předpoklady minimalizace ekonomických rizik migrace

Efektivnost a úspěšnost procesu minimalizace ekonomických rizik migrace závisí na vývoji interního a externího prostředí ovlivňujícího tento proces. Faktem je, že část vlivů můžeme korigovat. Nejdůležitější je v tomto případě korekce vlivů, jejichž korelace k procesu minimalizace ekonomických rizik je naprosto zřejmá. Souhrn jednotlivých oblastí, vyžadujících korekci k dosažení efektivní minimalizace definovaných ekonomických rizik migrace:

- tvorba kvalitního legislativního rámce, který by pomáhal při eliminaci ekonomických rizik migrace (např. legislativa pro účinné potírání nelegálního zaměstnávání; implementace konkrétních úkolů z oblasti minimalizace ekonomických rizik migrace do legislativního výčtu úkolů a působnosti dotčených orgánů státní správy; aktivní spolupráce na tvorbě legislativy EU v dané oblasti; spolupráce s vládami zemí s největším počtem přichozích imigrantů)
- zajištění uplatnění cizinců na tuzemském trhu práce (např. zvyšování kvalifikace a vzdělání zahraničních pracovníků; existence systému zelených karet či jeho obdoby, která zaručuje, že nový imigrant má po příchodu na území ČR práci; rozvoj aktivit směřujících k podpoře integrace cizinců do společnosti; účinné potírání nelegálního zaměstnávání)
- potírání krácení daní z příjmu z podnikatelské činnosti (např. uplatňováním přísných restriktivních a represivních opatření při porušení legislativních pravidel; kvalitní kooperace jednotlivých složek státní správy zainteresovaných na

problematicke; zajištění kvalitních informačních toků mezi složkami státní správy; zavedení povinnosti registračních pokladen; zvýšená kontrola ze strany správce daně i živnostenských úřadů; daňová reforma vedoucí ke zvýšení transparentnosti daňového systému; zvýšení efektivity boje Policie ČR s hospodářskou kriminalitou).

5.1 Role Policie ČR

Prvořadým úkolem při určování role Policie ČR v procesech souvisejících s potlačováním ekonomických rizik migrace je opustit tradiční a konzervativní náhled na tuto instituci, která, pokud chce být institucí flexibilní, moderní a komunikace schopnou, musí vystoupit ze stínu své minulosti. Tím míníme zejména fakt, že Policie ČR je do dnešních dnů vnímána především jako nástroj státní represe a doposud nebyly podniknuty natolik razantní kroky, vedoucí ke změně koncepce práce Policie ČR a tvorbě nové image této instituce. Pochopitelně represe je jednou z jejích úloh, ale je třeba, aby si tuto část její činnosti uvědomovaly především osoby přicházející do konfliktu se zákonem a nikoliv bezúhonní občané nebo cizinci. Image Policie ČR by tedy měla být veskrze přívětivá a už z prvotního kontaktu s ní by mělo být patrné, že přistupuje k občanům jako ke svým klientům a svou činnost chápe jako svou službu vůči nim. Takový model policie úspěšně funguje např. v Nizozemí nebo sousedním Německu, kde je zejména inspirující individuální přístup policejních úředníků ke každému přichozímu na policejní služebnu, doplněný jejich snahou řešit každý problém. Takový přístup policistů k veřejnosti evokuje důležitou myšlenku, kterou si musí osvojit i každý český (aj slovenský) policista, že totiž náplní jeho práce je „naslouchat každému přichozímu a řešit s ním jeho problém, nikoliv svůj“.

K tvorbě takové nové image je nutný rozvoj oblasti prevence, poradenství, komunikačních toků, reorganizace celé instituce, ale i rekonstrukce stávajících nevyhovujících objektů služeben apod. Jednou z oblastí nutné změny je, dle našeho mínění, i rozvoj aktivit v oblasti kooperace na činnostech ostatních orgánů státní správy. V oblasti problematiky migrace to může být zejména angažovanost v procesech definovaných v této odborné studii. Současná praxe, spočívající v účasti policistů na seminářích pořádaných orgány státní správy, kde si doplňují informace z oblasti migrace, se nám jeví jako nedostačující. Policie ČR by měla být schopna a ochotna poskytnout komplexní službu cizinci, který navštíví kterékoliv pracoviště cizinecké policie, tedy schopna nejen zajistit vydání příslušného víza a provedení dalších administrativních úkonů, ale měla by být schopna reagovat i na vzniklé životní situace, sociální problémy a krize přichozích cizinců. Jistěže jsou pracovníci těchto pracovišť vybaveni tiskovinami v různých jazykových mutacích, které jsou v případě potřeby cizincům předávány, ale efektivnost takové pomoci je velmi diskutabilní.

Na základě zkušeností ze své praxe na jednom z největších pracovišť cizinecké policie v ČR a v SR mohou autoři studie uvést, že pro mnoho cizinců je právě služebna Policie ČR resp. SR jediným místem jejich kontaktu s orgány tohoto státu a velmi často zde hledají možnosti řešení svých problémů, ke kterým nejsou ovšem policejní orgány příslušné. Autoři jednoznačně proto doporučují, aby na pracovištích cizinecké policie dislokovaných ve velkých aglomeracích nebo v oblastech s vysokým počtem cizinců, byly zřízeny určité formy informačních center, kde by v úředních dnech byli přítomni pracovníci ostatních orgánů státní správy, kteří by byli kompetentní k poskytování informací o problematice zdravotního pojištění, zaměstnanosti, školství, sociální oblasti atd. Takovým přístupem by se do jisté míry předcházelo i vzniku druhotných problémů imigrantů, které jsou často zapříčiněny absolutní neznalostí tuzemské legislativy.

Další a neméně významnou oblastí nutné změny v rámci Policie ČR, je zabezpečení existence efektivních informačních toků mezi Policií ČR a orgány státní správy. Platí to i o SR. Díky své praxi mohou autoři také potvrdit existenci určitých rezerv v oblasti přenosu

informací mezi složkami státní správy a orgány cizinecké policie. Situace je zapříčiněna zejména malým povědomím o činnostech či pravomocích ostatních orgánů státní správy, díky čemu nejsou informace mezi institucemi předávány v požadované podobě nebo v očekávaném čase. Takovým stavem si mnohdy orgány státní správy či samosprávy a Policie ČR komplikují navzájem svou práci. Je tedy nutné vždy dbát na odbornost a kvalifikaci pracovníků, kteří přichází do styku s informacemi týkajícími se imigrantů, aby byli schopni vyhodnotit jejich závažnost a vypovídací hodnotu a následně je v souladu s příslušnými zákony poskytnout dalším institucím státní správy či samosprávy. Jedná se např. o informace o tom, že se cizinec dopustil či dopouští protiprávního jednání, které může být policejním orgánem vyhodnoceno jako chování narušující veřejný pořádek, což může vést až ke zrušení povolené formy pobytu, případně uložení správního vyhoštění. Naopak policejní orgány se mohou dozvědět okolnosti, které ve svém důsledku mohou ovlivnit výši vyplácených sociálních dávek, mohou být rozhodné pro exekuční řízení, pro výpočet výše nájmu ze strany obcí apod. Vždy je třeba se na informace dívat v duchu myšlenky „vše souvisí se vším“, uvědomovat si jejich hodnotu v širších souvislostech a možné důsledky, plynoucí z jejich obsahu. Jedině komplexní využití veškerých dostupných informací umožní vybudování fungujícího a efektivního systému, který může hrát podstatnou roli v eliminaci jak ekonomických, tak bezpečnostních rizik spojených s migrací.

Závěr

Obsahem a cílem této odborné práce, studie, je zejména definice těch nejzávažnějších rizik migrace, majících vliv na ekonomiku ČR a nalezení odpovědi na hypotetickou otázku, zda znamená migrace pro ekonomiku ČR především hrozbu nebo příležitost. Práce má přinést nejen konkrétní výsledky v podobě reálných odpovědí na otázky vztahu migrace a souvisejících oblastí ekonomiky státu, ale i inovační náměty k řešení definovaných rizik. Výčet těchto rizik přitom není úplný a vyčerpávající, je zaměřen zejména na problémy aktuální, nabývající největších rozměrů či intenzity. Definovaná ekonomická rizika, spojená s migrací, byla koncipována tak, jak jsou dle našeho subjektivního pohledu závažná. Při tvorbě koncepce rizik byla upřednostňována zejména ta, která zasahují komplexně do ekonomického dění v ČR a mají i širší celospolečenský dopad, což znamená:

- uplatnění cizinců na tuzemském trhu práce
- nelegální zaměstnávání cizinců
- krácení daní z příjmu z podnikatelské činnosti.

Účelem této odborné práce je mimo jiné i pokus o prosazení problematiky globální migrace do pozornosti širší vědecké a laické veřejnosti, ve snaze podpořit aktivity vedoucí k zabránění rozvoje humanitárních či ekonomických krizí, sociálních bouří nebo dokonce ozbrojených konfliktů způsobených neřízenou migrací.

V úvodu této odborné studie popsána teoretická východiska, historické aspekty, definice pojmů a jejich charakterizace, dávají dostatečný předpoklad pro pochopení fenoménu migrace. Následný popis situace v oblasti migrace v podmínkách Evropy a následně i ČR, pak poskytuje obraz o současném stavu, s možností predikce dalšího vývoje. K zvládnutí této části odborné práce a získání kvalitních informací, byly hojně využity statistické údaje jednotlivých ministerstev a Českého statistického úřadu. Při formulaci konkrétních řešení jsme využily také praktické znalosti problematiky z výkonu své profese a poznatky ze studia, konfrontované se statistickými zdroji.

Inovační náměty mohou být dále rozpracovány a analyzovány.¹⁵ Část inovačních námětů adresujeme Policii ČR, a to především vzhledem ke své profesi policistů a znalosti již

---

¹⁵ Náměty a podněty také v SORENSEN, G.: *Stát a mezinárodní vztahy*. 1. vyd. Praha : Portál, 2005. ISBN 80-7178-910-0.

probíhající procesů v Policii ČR, majících souvislost s migrační politikou naší země. Z tohoto důvodu může být tato odborná práce dobře využita k tvorbě nové koncepce činnosti Policie ČR v oblasti migrace, vycházející z podmínek implementace ČR do schengenského prostoru, hrozby mezinárodního terorismu, nepříznivého demografického vývoje, situace na trhu práce apod. Aplikovatelná je také v podmínkách Slovenské republiky a jejího Policajného zboru.

Hledáním odpovědi na položenou hypotetickou otázku, zda je migrace pro ekonomiku ČR především hrozbou nebo příležitostí, jsme při zpracování zadaného tématu dospěli k přesvědčení a závěru, že migrace je pro ekonomiku ČR skutečně příležitostí. Opíráme se přitom o zjištění, že imigranti jsou stále významnějším činitelem na trhu práce a nezanedbatelné jsou i jejich podnikatelské aktivity, kdy jednak vyplňují mezery na trhu práce, ale svou ekonomickou aktivitou i spotřebou se podílejí také na růstu makroekonomických ukazatelů. Za dodržování pravidel řízené migrace, rozvíjení jejích forem a potírání růstu v této odborné práci definovaných rizik, může být ekonomický přínos migrace pro ČR velmi vysoký, za předpokladu, že správně využijeme její ukrytý potenciál, tj. lidské zdroje.

V této souvislosti zdůrazňujeme, že migrace a její rizika je nutno chápat jako problém globální, pohled na ni musí být zcela komplexní a přijatá opatření k její regulaci či podpoře musí vycházet z celého spektra činností orgánů státní správy.

Naplnění závěrů této odborné práce, která předkládá kombinaci klasických a do jisté míry i alternativních opatření k potlačení ekonomických rizik migrace, může být jedním ze základních kamenů úspěšné a vyrovnané migrační politiky moderního demokratického státu ve třetím tisíciletí.¹⁶

Literatura

- BALGA, J. Medzinárodná policajná spolupráca v systéme Acquis Schengenu. In *Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie Akadémie Policajného zboru v Bratislave*. 1 vyd. Bratislava : Akadémia Policajného zboru, 2006, s. 77 an. ISBN 80-854-384-4.
- CIHELKOVÁ, E., et al. *Světová ekonomika*. 1. vyd. Praha : C.H. Beck, 2001. ISBN 80-7179-311-6.
- DRUCKER, P. F. *Postkapitalistická společnost*. 1. vyd. Praha : Management Press, 1993. ISBN 80-85603-31-4.
- EPPING, R. Ch. *Průvodce globální ekonomikou*. 1. vyd. Praha : Portál, 2004. ISBN 80-7178-825-2.
- JONÁŠ, J. *Světová ekonomika na přelomu tisíciletí*. 1. vyd. Praha : Management Press, 2000. ISBN 80-7261-016-3.

---

¹⁶ K možnému riziku činnosti veřejné správy v těchto souvislostech blíže v KRÁLIK, J.: K problému racionalizácie výdavkov verejných rozpočtov. Cit. 4. Také v KRÁLIK, J.: K problematike územného členenia štátu a územnej samosprávy v Slovenskej republike. In *Acta Facultatis Iuridicae Universitatis Comenianae*, tom. XXIV. Bratislava : Vydavateľské oddelenie Právnickej fakulty Univerzity Komenského 2006, s. 45 – 73. ISBN 80-223-2236-9; KRÁLIK, J.: Niekoľko poznámok k fenoménu terorizmu. In: Terorizmus - aktuálna hrozba súčasnosti. Zborník vystúpení z vojensko - odborného seminára. Liptovský Mikuláš : Národná akadémia obrany maršala Andreja Hádika, 2006, s. 78 – 89. Bez ISBN.

- KRÁLIK, J. K problému racionalizácie výdavkov verejných rozpočtov. In *W kregu prawa podatkowego i finansów publicznych*. Lublin : Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie - Skłodowskiej, 2005, s. 209 – 216. ISBN 83–227–2367–9
- KRÁLIK, J. K problematike územného členenia štátu a územnej samosprávy v Slovenskej republike. In *Acta Facultatis Iuridicae Universitatis Comenianae*, tom. XXIV. Bratislava : Vydavateľské oddelenie Právnickej fakulty Univerzity Komenského 2006, s. 45 – 73. ISBN 80–223–2236–9
- KRÁLIK, J. Slovensko v súradniciach niektorých aktuálnych spoločenských vývinových problémov Európy a sveta. In *Aktuálne problémy súčasného sveta (Slovensko a Európska únia)*. Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie. Duchonka, október 2006. 1. vyd. Bratislava : Akadémia Policajného zboru, 2006, s.7 – 25. ISBN 80–854–384–4
- KRÁLIK, J. Niekoľko poznámok k fenoménu terorizmu. In: Terorizmus - aktuálna hrozba súčasnosti. Zborník vystúpení z vojensko - odborného seminára. Liptovský Mikuláš : Národná akadémia obrany maršala Andreja Hádika, 2006, s. 78 – 89. Bez ISBN.
- MARTINEZ, J. *Daňový únik*. 1. vyd. Praha : Nakladatelství HZ, 1995. ISBN 80-901918-3-5.
- SORENSEN, G. *Stát a mezinárodní vztahy*. 1. vyd. Praha : Portál, 2005. ISBN 80-7178-910-0.
- STIERANKA, J., KRÁLIK, J. K niektorým prejavom hospodárskej trestnej činnosti v procese transformácie ekonomiky v Slovenskej republike. In *Politika, právo, ekonomika a společnost – současnost a vize do roku 2025. Mezinárodní virtuální interdisciplinární vědecká konference 2008*. 1. vyd. Kunovice: Evropský polytechnický institut, s. r. o., 2008, s. 239 – 246. ISBN 978–80–7314–144–8.
- VOŠTA, M. *Aktuální otázky světové ekonomiky. Populační trendy v procesu globalizace světového hospodářství*. 1. vyd. Praha : VŠE, 2000. ISBN 80-245-0046-9.

Jiné zdroje informací

Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR [on-line]. 2007. Praha : Ministerstvo práce a sociálních věcí, poslední aktualizace 01.05.2006 [cit. 2007-10-22]. Dostupný na WWW : <http://www.mpsv.cz/>.

Ministerstvo financí ČR [on-line]. 2007. Praha : Ministerstvo financí, c2005 [cit. 2007-10-23]. Dostupný na WWW : <http://www.mfcr.cz/>.

Ministerstvo vnitra ČR [on-line]. 2007. Praha : Ministerstvo vnitra, c2005 [cit. 2007-10-26]. Dostupný na WWW : <http://www.mvcr.cz/>.

Český statistický úřad [on-line]. 2007. Praha : Český statistický úřad, c2007 [cit. 2007-10-27]. Dostupný na WWW : <http://www.czso.cz/>.

Celní správa ČR [on-line]. 2007. Praha : Celní správa České republiky, c2005 [cit. 2007-11-1]. Dostupný na WWW : <http://www.celnisprava.cz/>.

Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR [on-line]. 2007. Praha : Ministerstvo průmyslu a obchodu, c2005 [cit. 2007-11-15]. Dostupný na WWW : <http://www.mpo.cz/>.

Evropská unie v ČR [on-line]. 2007. Praha : Zastoupení Evropské komise v České republice, c2008 [cit. 2008-01-12]. Dostupný na WWW : <http://ec.europa.eu/> >.

Key words: legal migration, illegal migration, foreigner, economy, labour market, tax cut, green card, integration of foreigners, police.

Summary

The first impulse for the article on international migration was an attempt to transfer this issue into a wider understanding of the Czech and Slovak expert and non-expert public

and introducing migration as one of the global problems of today's world. In this matter, we focus on migration and migration policy within CR and its consequences on the country's economy. Definitions of economic risks related to migration arise not only from our practical experience in the field of migration which we have obtained due to the job of a police officer managing the administration procedure for granting permission on foreigners' stay, but also from the knowledge obtained by study. By combining two different information sources, in fact practice and theory, there is an interesting view on migration and its impacts on the Czech economy. With regards to economy, crucial, actual and serious risks of immigrants' stream are mainly the following: status of immigrants on the labour market and their attitude to tax liability.

We make use of statistical data of appropriate ministries and the Czech statistical office, so that we are able to map the analysed area and the study does not have a pure empirical character but is based on exactness. Last three parts define specific innovative proposals and possible solutions, while again we make use of our practical experience and knowledge obtained by study. The result is not only inspirational but a specific manual leading towards elimination of the defined economy risks related to migration. The main idea is the necessity of conceptual and complex solution against the whole spectrum of state institutions. In this regard, we appeal for the development of innovation processes, reorganization and change of image of the Czech police (and implicitly also the Slovak police force) which being one of the state institutions practically applying state migration policy, have to take the steps in order to modernize themselves and change the approach towards migration. Due to this fact, we propose several innovations and ideas, which might be used within the Czech and Slovak police when working out the new concepts of work dealing with migration. Besides, the study is fully usable within the police professional education, for presentation at expert seminars within increasing qualifications of the police officers as well as methodological manual for relevant methodologists of the Czech and Slovak police.

*nprap. Bc. Igor Šišák
Evropský polytechnický institut, s. r. o.
I. soukromá vysoká škola na Moravě
Kunovice
Tel.: 572 548 198
Policie ČR
Služba kriminální policie a vyšetřování
Velkomoravská 16
695 01 Hodonín
Tel.: 00420974633668*

*npor. Mgr. Kristína Králiková
Akadémia Policajného zboru v Bratislave
Katedra hraničnej a cudzineckej polície
Tel.: 0961057449
e-mail: kristina.kralikova@minv.sk*

Recenzenti: gen. prof. JUDr. Jozef Kuril, CSc., JUDr. Jan Kuržeja